quoddam jubar Ecclesiæ, memorabilis ille præco DEI Norbertus: vir nimiùm admirabilis gratiæ, prædulcis eloquentiæ. Kohel in vita S. Norbert. c. 52.

Lilium S. Norbertus, vix à corpore egressa anima, comparuit alicui venusta forma: mox tamen effigies hominis DEI mutata est in florem miri candoris instar lilii; quem Angeli cum veneratione suscipientes deferebant ad æthera. Auth. vitæ l. 4. c. 24.

Lumen. Magnum illud Ecclesiæ, & Præmonstratensium lumen, D. Norbertus, patriam habuit Santos, Cliviæ oppidum - parentes Heribertum, & Hadvvigen. Vitæ l. 1. c. 1.

Martyr. Est gentis candidæ Patriarcha, servus pauperis Crucifixi, veritatis præco, pacis artifex, Justitiæ Martyr, continentiæ, victima, mansuetudinis exemplar, rogus geminæ charitatis, amicus sponsi. Histor. Translat. c. 5.

Medicus. Imperio sanat, quos morbus profanat; duplex medicus. Elog. Rhytm. p. 3.

Miraculum. Miraculosa vox de cœlo facta (matri parienti) Norbertum magnum; & miraculum Mundo, cœloque, futurum pronuntiat. Vitæ l. 4. c. 1.

Murus. Hic murus est; super quem DEUS argentea miraculorum ædificavit propugnacula. Id. Præf. ad l. 4. Percussus ense non læditur: quia sui securus stat veluti murus. Elog. Rhytm. p. 3.

Olyva. S. Norbertus, vix à corpore egressa anima, comparet cuidam fratri ramum Olivæ portans. Vitæ l. 4. c. 23.

Pacis Angelus. Prostratus ut Saulus exurgit ut Paulus. Hostilitas cedit, concordia redit: præ gaudio flentes, honorant canentes, pacis Angelum. Elog. Rhytm. p. 1.

Pacificator. S. Norbertus est pacis stabiliendæ administer eximius. Vitæ l. 1. cap. 13. Egregius Divini Verbi præco, & pacis internuntius. Ib. l. 4 c. 13.

Pastor. Præmonstratenses sunt oves, quarum Pastor fuit. S. Norbertus. Kohel Vitæ c. 46.

Sol totius Ordinis Questenberg. in lit. ad Ord.

Vas electum. Hic est electum vas, repletum Spiritu Sancto; hic est prædicator fortis, qui pugnavit cum antiquo serpente. Ita habet antiphona ante Sacellum. S. Norbert. quotidie cantari solita.

TITULUS III.

SANCTUS NORBERTUS, EJUSDEM SACER ORDO PRÆMONSTRATENSIS.

Acies. Diabolus est perfidus insidiator, omnis boni inimicus, & scelerum author. Qua (rabie) adversus pauperem illam Sodalitatem, tamquam aciem bene instructam flagrabat, exercere cœpit. Vitæ l. 2. c. 6. Ordo Præmonstratensis est candida militia, & acies adversus diabolum congregata, atque instructa. Ibid. cap. 4.

Ædificium. Locato igitur fundamento in Christo JESU, paulatim de vivis, bene sectis, politisque lapidibus spirituale crescebat ædificium; & domus DEI ampliabatur. Ibid. l. 1. c. 17.

Amplissimus. Tantus (Monialium à S. Norberto institutarum) crevit numerus; ut Viro DEI adhuc superstite plus quàm decem millium numerum excederent. Ibid. l. 2. c. 12. Ita crevit Ordo Divina præstante gratia; ut centum, & plures Abbates ex diversis partibus ad Capitulum generale, ipsius B. Hugonis tempore convenerint. Ibid. lib. 3. cap. 9.

Angelus Ordo Præmonstratensis est Angelica D. Norberti Societas. Lobb. q. unica.

Arcta, & subdita Religio, Ordo Præmonstratensis. Vitæ lib. 1. cap. 20.

Cedrus. DEUM humillimè precor - ut cum Patre suo - crescant, & germinent sicut lilium: & sicut cedrus Libani ramos suos in omnem terram diffundant. Histor. Translat.

Doctus. Non tantùm sanctitate, sed etiam doctrina illustres in eo reperiuntur viri. Primò ipse D. Norbertus; qui multa pulchra scripsit, sed quæ impius Mavors nobis invidit. Dein B. Hugo, B. Richardus Anglicus, B. Joannes Doctor Parisiensis. Lobbet. ibid. q. 9. Idem vocat Doctores Præmonstratenses, salutares ignes, fulgentesque lucernas, in vitæ hujus caligine aliis præeuntes. Luminaria Mundi. Splendidas, ac lucentes Ecclesiæ faces. Ibid.

Filii S. Augustini. Præmonstratenses sunt filii S. Augustini: Ita illos nominavit. S. Augustinus, cùm D. Norberto ostenderet se visibilem. Vitæ l. 4. c. 8.

Habitaculum æterni Regis, turris eburnea virtutum munita propugnaculis, lectulus Salomonis veri. Innocent. IV. apud Lobbet. q. unica. Si DEI domus; estis in ea Regis æterni habitaculum, ac domicilium. Lobb. ibidem.

Hortus. Locus, ubi primam Norbertus fecit stationem, fuit pratum monstratum, seu Præmonstratum, designatus à Beatissima Virgine, donatus verò, ut habetur lib. 1. cap. 15. à Burchardo Archi-Episcopo Cameracensi. Sed, ut legitur l. 4. c. 7. donatus fuit à Bartholomæo Episcopo Laudunensi. Ab hoc loco totus Ordo nomen sumpsit. - Canonico igitur horto Præmonstrati per solemnem professionem plantato; de variis surculis in illum adlegendis sollicitus erat Norbertus. Ibid. l. 2. cap. 2.

Laudabilis summè. Tot, ac tantis summorum Pontificum elogiis, & illustribus, & magnificis, longè dignissimi. Id. ibid.

Lectulus Salomonis. Si amænæ quietis locus; estis in ea veri Salomonis lectuli. Lobbetius in Procœm.

Luminaria. Quasi luminaria in firmamento cœli, quæ terrenos illuminent. Lobbetius cit. in Procœm.

Militia. Plurimi ad candidam illam spiritualem militiam Norberti nomen dantes convolant. Vitæ l. 2. c. 2. Ordo Præmonstratensis est candida militia. Ibid. c. 16.

Nobilissima constellatio in Ecclesiæ firmamento. Bonifacius VIII. Lobb. in Procœm. Religio est in Ecclesia, quod in annulo gemma. Lobb. q. un. §. 9. Multi abdicatis Regnis, & Ducatibus suis, Ordini huic se dederunt. Inter hos B. Quido Godefridus, Reardus, Gerardus, B. Folcoldus, B. Aldericus, B. Henricus, B. Ludovicus, Beringerius: qui omnes in gradu Conversorum humiliter DEO serviverunt. D. Norbertus regum sanguis. B. Godefridus, B. Robertus, B. Dominicus, B. Henricus Vvratislai primi Bohemiæ Regis filius. B. Adalbertus Vvratislai secundi Bohemorum Regis filius dein Salisburgi in Bavaria Archi-Ep. B. Hroznata, B. Hayto, post dictus Macarius Hi omnes supra gradum conversorum fuerunt. Virilem sexum, æmulatus est fœmineus. Ex hoc sexu habet Ordo Præmonstratensis, B. Etmengardem, B. Besselam, B. Falcoldi Uxorem; B. Agntem, B. Hildeguldam, B. Gudam, B. Ludovici Uxorem quondam, B. Anastasiam, B. Gertrudem. Habuit ergo Ordo Præmonstratensis, & sanguine, & sanctitate præclaros, & præclaras. Numerat præterea hic Ordo inter Sanctos suos. B. Evermondum Rasebugensem Archi-Episcopum, B. Gualterum Laudunensem Episcopum, B. Milonem Morinensem Episcopum. Hæc omnia fusius apud Lobbet. q. un. §. 9.

Oliva. Multis in locis Religio Præmonstratensis - dilatata - velut oliva fructifera in domo DEI florebat; mira pulchritudine, ac utilitate sese ad omnes diffundens multiplicata, ut quondam gens Hebræorum in Ægypto. Vitæ l. 3. c. 6.

Palmites. Domini vineæ, quæ est Ecclesia, palmites à mari usque ad mare porrectos, & fructus ferentes uberrimos, ejusdem Ordinis Religiosos vocat Adrianus IV. Lobbet. in Procœm. Si Ecclesia est vinea; generosi palmites. Idem ibid.

Pulli Aquilæ. Vide superiùs in S. Norberto *Aquila*.

Pusillus grex. Ordo Præmonstratensis in principio dicitur pusillus grex. Vitæ lib. 4. cap. 9.

Religiosissimus Ordo, Lucem habet religiosissimus hic Ordo à sanctissimo, & Apostolico Præsule S. Norberto. Lobb. in Procœm.

Sanctissimus est Ordo Præmonstratensis. Lobb. q. un.

Sedes Christi. Ordo Præmonstratensis, & Cisterciensis, fuerunt quasi duæ olivæ; & quasi duæ sedes, in quibus Christus residebat. Kohel ex vetusto quodam authore refert.

Seminarium Episcoporum. Multos Ecclesiæ DEI Archi-Episcopos, Episcopos dedit Ordo Præmonstratensis. Solum Monasterium Montis Sion Pragæ non interrupta serie dedit septem Archi-Episcopos Pragenses, decem Episcopos Olomucenses: ut meritò dictum sit Seminarium Episcoporum Olomucensium. Lobb. ibid. §. 9.

Sodales Candidi sunt Præmonstratenses. Vitæ l. 3. cap. 9. Est albatorum Societas. Histor. Translat.

Vestis, quam præfertis, symbolum est niveæ morum innocentiæ, & candoris ingenuæ mentis, & candidæ virginitatis. Lobb. q. un. §. 7.

Viros timoratos vocat Jacobus Vitriaticus hist. Occid. c. 17.

O.

TITULUS I.

OBEDIENTIA.

Angelica vita, est obedientia, est cœlestis vita. S. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 1. Obedientia est genitrix virtutum omnium, regni cœlorum inventrix, & cohabitatrix Angelorum. Heribertus Rosvvedius in vitis PP. p. 620. n. 19.

Clavis. Obedientia est navis ad cœlum transiens, clavis cœlum aperiens, & avis ad cœlum ascendens. S. Bonav. ibid.

Dives. Qui obtinet obedientiam, magnam possessionem obtinent, magnasque sibi divitias accumulat. S. Ephr. tomo 1. de Obedientia.

Eques. Obediens comparatur equitanti: nam sicut equitans quiescendo procedit. Sic bonus obediens, quando pausat, meretur. S. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 1.

Fructus vineæ. Servi missi. Marci 12. Prophetæ; fructus vineæ, obedientia est. S. Thom. in Cat. sup. 12. Marci.

Inaures. Per inaures subditorum obedientia exprimitur. S. Isidor. c. 48. in Exod.

Inventrix Regni cœlorum. Lobbetius ex S. Bernard. q. unica ex Heriberto Rosvveido in vitis PP. p. 620. n. 19.

Lucifer duxit uxorem inobedientiam. S. Vinc. Ferr. serm. 2. Dom. 2. Pent.

Martii nobile genus. S. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 1.

Mulier Apocalyptica. Obediens cum duabus aliis, scilicet cum ala paupertatis, & cum ala castitatis, scandit ad cœlestia, hoc est, quod dicitur. Apoc. 12. *datæ sunt mulieri duæ alæ*. - Mulier ista potest dici Obedientia. Id. ibid. c. 2.

Murus. Fossa humilitatis cingit castrum Sapientiæ; super quam fortissimus, & pulcherrimus murus obedientiæ ædificatus est, & cœlos penetrat. S. Bernardus tr. de fil. prod.

Navis. Solebat S Borgia obedientiam vocare navem; in qua Religiosi inter humanæ vitæ fluctus tranquillum, atque perpetuum, nec somno quidem interruptum, ad æternitatem cursum teneant. Sacchinus hist. Soc. p. 3. l. 8. n. 122.

Ostium cœli. Obedientia est cœlestis aulæ salutare, & patens ostium. S. Laur. Just. l. de Obed. c. 12.

Principium charitatis. Obedientia parens est modestiæ, atque humilitatis; principium enim est Divinæ dilectionis. S. Antiochus Abb. de Obed. hom. 39.

Schola Salvatoris, nobile genus martyrii, palma triumphalis, & scala paradisi. S. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 1.

Thesaurus Monachi est Obedientia. S Ephr. paræn. 1.

Via. Obedientia est unica, & compendiosa via perveniendi ad vitam æternam. S. Francisca Rom. vitæ l. 1. cap. 20. Quatuor vias docuit nos Christus viam pœnitentiæ, obedientiæ, charitatis mutuæ. S. Thom. ser. 2. D. 23. Pent.

TITULUS II.

OCULUS.

Adulatio. Oculus malus est odium, & adulatio. S. Thom. in Cat. sup. 7. Marci.

Amicus, dicitur Oculus. Ven. Beda apud S. Thom. sup. 9. Marci. Per oculum amicum, utilem, & consiliarium, intellige. Haymo hom. in festo S. Michaelis Archangel.

Bonitas, & *Justitia DEI*. Isti sunt duo oculi DEI: Bonitas, qua respicit bonos; & Justitia, qua videt malos. S. Thom. serm. 1. in festo S. Michaelis.

Christus. Prospexit, mittendo Filium suum Dominus Pater de cœlo, idest, de sinu pietatis suæ. S. Thom. in ps. 13.

Doctores sancti, oculi sunt. S. Thom. in 4. Cant. Possumus etiam per oculos, Doctores Ecclesiæ, & Prædicatores, accipere. S. Thom. c. 4. in Cant. Oculi Ecclesiæ Doctores, propter nutrimentum. Et rectè piscinæ comparantur: quia fluenta doctrinæ suis auditoribus præbere non cessant. *Oculi ejus quasi columbæ*. Cant. 5. Oculi ejus Doctores sunt; per quos Ecclesia videt, quæ recta sunt: qui bene columbæ propter simplicitatem; & rivulis aquarum, propter charismata Divina, comparantur. S. Isidor. in 1. Cant. In unitate sancta Doctorum, idest, oculorum. Id. ibid.

Dona spiritus sancti sunt oculi sponsi. S. Thom. in c. 5. Cant. Cernit Zacharias lapidem, qui est Christus, septem habentem oculos, idest, septiformis Spiritus plenitudinem. S. Isidor. lib. Procœm. & vet. Testament.

Ecclesia. Columba simplicissima avis est. Per hanc simplicitas, & innocentia Ecclesiæ figuratur: quasi enim oculos columbarum habet; quia ab omni fictione se immunem ostendit. S. Thom. in 1 Cant.

Evangelista. Oculi Christi, Apostoli, & Evangelistæ, sunt. S. Isidor. 31. in Gen.

Fides comparatur oculo dextro; sinister oculus est ratio. S. Bonavent. diet. sal. t. 5. cap. 3.

Intellectus. Sicut oculus dirigit manum in opere; sic intellectus regulat affectum. S. Bonav. diet. sal. t. 6. c. 3. Sicut se habet oculus nicticoracis ad lumen Solis, sic intellectus noster ad manifestissima in natura. S. Thom. sup. prof. 1. l. 1. de Conf. Phil.

Intentio. Per oculum hoc loco; Matth. 6. Sancti intentionem intelligunt; per corpus, ipsum opus. Rodericus p. 1. tr. 3. cap. 1.

Lenna. Libidinis pronubi, & quasi lenæ. S. Basilius apud Lobb. de S. Bernardo q. un.

Nuntius impudicus. Impudicus oculus impudici cordis est nuntius. S. August. apud S. Bonav. in Speculo animæ c. 3.

Oculi emissitii sunt Platoni principium amoris, sed impudici. In Hilatione, Morituræ virginitatis principia. Sanct. Hieronym.

Pedes animæ sunt intellectuales oculi. S. Ephr. tom. 3. de Pœnit.

Ratio. Ira semper turbat oculum rationis. Turbati autem minùs prævident. Et ideo dicit David Psal. 6. *turbatus est oculus meus*, idest, ratio mea. S. Thom. in ps. 6. Homo triplicem habet oculum: carnis, rationis, contemplationis: unde ratio, oculus dicitur. Hugo à S. Victore apud S. Bonav. Breviloquio p. 2. c. 12. Oculus est ratio, anima voluntas, venter memoria. S. Thom. ser. 3. D. 6. Pent.

Sancti. Pupilla DEI sunt servi DEI. Zach. 1. *qui vos tangit &c.* S. Thom. in psal. 16.

Sol meridianus est, ceu Mundi oculus, cœli gemma. Lobb. in Procœm. de S. Philipp. Nerio.

Vita Activa, *Contemplativa*. Duo oculi in facie, activa vita, & contemplativa in homine. Sanct. Isidor. sentent. libr. 3. cap. 15.

TITULUS III.

OBSTINATIO.

Causa interitus. Cùm & semel, & secundò, & tertiò unusquisque peccata gravia commiserit; expectat tamen illum DEUS; sicut per Prophetam dicit: *ut convertatur, & vivat*. Cùm verò in peccatis suis cœperit permanere; de multitudine peccatorum nascitur desperatio, ex desperatione obduratio generatur. Sanct. August. serm. 88. de temp.

Cor durum quid? Solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret; quia non sentit. - Quid enim cor durum? Ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur; ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad Divina præteritorum obliviscens, præsentium negligens, futura non providens ipsum est, cui præteritorum, præter solas injurias, nihil omnino non præterit, præsentium nhil non perit, futurorum nulla, nisi fortè ad ulciscendum, prospectio, seu præparatio est. Et, ut in brevi cuncta horribilis mali mala complectar: ipsum est, quod nec DEUM timet, nec hominem reveretur. S. Bernardus l. 1. de consid. ad Eugen.

Incurvatio. Quid incurvus terræ hæres, & totus in cœno jaces? Illa, quam decem, & octo annis Sathanas vinxerat; postquam à Salvatore curata est, cœlum erecta suspexit. Quod ad Cain dictum est, tibi dictum puta: *peccasti, quiesce*. Gen. 4. S Hieron. ep. 48. ad Sabinianum Diaconum.

Irremissibile peccatum. Liber, quem Propheta devorat, Ezech. 33. omnis series Scripturarum est. In quibus & pœnitens plangitur, & justus canitur, & maledicitur desperans. Nihil ita repugnat DEO, quàm cor impœnitens. Solum crimen est, quod veniam consequi non potest. Si enim ei ignoscitur post peccatum, qui peccare non desistit; & ille flectit judicem, qui rogat: impœnitens autem omnis ad iracundiam provocat judicantem. Solum desperationis crimen est, quod mederi nequeat. S. Hieron. ep. 48. ad Sabinianum. Qui in

Ecclesia remitti peccata non credens, contemnit tanti muneris largitatem, & in hac obstinatione mentis diem claudit extremum, reus est ille irremissibili peccato in Spiritum Sanctum, in quo Christus peccata dimittit. S. August. in Enchiridio, ad Laurentium.

Misericordiam ignorat obstinatus. O homo! quicumque illam peccatorum multitudinem attendis, cur & Omnipotentiam cœlestis Medici non attendis? cùm enim DEUS velit misereri, quia bonus est; & possit, quia omnipotens est; ipse contra se Divinæ bonitatis januam claudit, qui DEUM sibi misereri, aut non posse, aut non velle, credit; eumque aut bonum, aut omnipotentem esse diffidit. S. August. serm. 58. de temp. Quid est peccatum ad DEI misericordiam? tela araneæ, quæ vento flante nusquam comparet. Sanct. Chrysost. hom. 2. in ps. 50.

Misericordia Divina est omne tempus. Nolo excusationes mihi afferas. Millies peccasti? millies pœnitere: etiamsi animam efflans jam de hoc Mundo exire debeas. Non impeditur temporis angustia misericordia DEI. Sanct. Chrysost. hom. 2. in ps. 50.

Phrenesis. An gravior ulla phrenesis judicatur, quàm impœnitentia cordis, & peccandi obstinata voluntas? siquidem manus nefarias iniicit sibi ipsi: nec carnem, sed mentem lacerat, & corrodit. Sanct. Bernardus serm. de Conversione ad Clericos.

Puteus. Quem mali operis iniquitas à bona stabilitate commovit, quasi tempestas aquæ rapuit. Sed si adhuc longa consuetudine non prævaluit, non demersit; jam in puteum cecidit, qui hoc, quod Divina lex prohibuit, perpetravit. Sed si adhuc longa consuetudo non deprimit, nequaquam os suum puteus coangustavit. Tantò ergo faciliùs egreditur, quanto minori consuetudine coarctatur. Lapis verò puteo superponitur, cùm etiam dura consuetudine mens, in peccato devoratur; ut, etsi velit, exurgere jam utcumque non possit. *Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.* Ps. 68. Sanct. Gregor. mor. lib. 26. c. 30.

TITULUS IV.

ODIUM.

Deliquium Charitatis. Ubi deliquium patitur charitas, eò prorsus ejus loco succedit odium. Quòd si, ut Joannes ait: 1. 4. *DEUS Charitas est*: sine dubio necesse est, diabolum odium esse: Ut igitur, qui charitatem habet, is DEUM habet; sic, qui odium habet, diabolum in se nutrit. S. Basilius serm. de Institutione Monachorum.

Patientia filia. Illud verò quale est? quòd interdum patientes nos esse credimus, quia respondere contemnimus lacessiti; vel motu, gestuque irrisorio, fratrem subsannamus? Quasi verò apud DEUM verba tantummodo, & non præcipuè voluntas, vocetur in culpam: & opus solum peccati, & non etiam votum, ac propositum habeatur in crimine. - sæpe autem ficta patientia acriùs ad iracundiam, quam sermo, succendit; & atrocissimas verborum transcendit injurias maligna taciturnitas; leviusque tolerantur inimicorum vulnera, quàm irridentium subdola blandimenta. De quibus propriè dicitur per Prophetam ps. 54. *Mollitiæ sunt sermones ejus super oleum; & ipsi sunt jacula.* Et alibi Prov. 18. *Verba callidorum mollia; hæc autem feriunt in penetralia cordis.* Cassianus coll. 18.

Sol testis. Sol non occidat super iracundiam vestram. Ephes. 4. Quid agemus nos in die Judicii; super quorum iram, non unius diei, sed tantorum annorum, Sol testis occubuit? S. Hieron. ep. 36. ad Castorinam materteram.

Trabs. Ira, festuca est; odium, trabs est. Aliquando reprehendimus irascentem; & odium tenemus in corde. Et dicit nobis Christus Matth. 7. *Festucam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo non vides?* Unde crevit festuca, ut trabem faceret? quia non statim evulsa est. S. August. in lib. 50. homil. hom. 42.

Venia petenda. Omnes audiamus, omnes timeamus; si peccavimus in fratres nostros. Si adhuc inducias vivendi accepimus, non ideo morimur: adhuc enim vivimus; nondum damnati sumus. Dum vivimus, facimus, quod jubet Pater; qui erit DEUS judex omnium: ut petamus veniam à fratribus, quos fortè peccando in eos aliquid offendimus, aliquid læsimus. - Quid ergo? ante oculos DEI pœniteat eam; ante oculos DEI puniat cor suum. Et si non potest dicere servo suo, quia non oportet, da mihi veniam; blandè illum alloquatur: blanda enim appellatio veniæ est postulatio. S. Aug. in lib. 50. homil. hom. 40.

TITULUS V.

BONA OPERA.

Apes. Cùm bene proficere in sancta conversatione volumus, necessarium nobis est, ut electorum plurimorum nobis exempla colligamus. Nam & apes componere mella nequeunt, si ea in floribus variis nequaquam legunt. - Flores æternorum fructuum sunt opera Sanctorum. S. Greg. l. 4. cap. 5. in 1. Reg. Quid sunt bona electorum hominum opera, nisi victimæ, & holocausta? Id. lib. 6. cap. 2. in 1. Reg.

Arbor. Si voluerimus, & gehenna liberari, & regnum assequi; operæ pretium est, utraque ornari; & dogmatum rectitudine, & vitæ diligentia. Quid enim utilis fuerit, obsecro, arbor; quæ in proceritatem erigitur, & foliis frondet; si fructu careat? sic & Christiano nihil profuerint recta dogmata; si vitam suam non bene instituat. Propter hoc & Christus tales beatos dixit, inquiens Matth. 5. *Beatus, qui fecerit, & docuerit.* Multò enim fidelior, & certior doctrina operum, quàm sermonum. Nam qui talis est, etiam silens, & cùm non videtur, docere potest. S. Chrysost. hom. 13. in Gen.

Armilla. Per armillas, præpositorum valde laborantium opera demonstrantur. S. Isidor. c. 48. in Exod.

Aromata sunt opera Sanctarum virtutum, bonæ opinionis odoribus fragrantia. S. Thom. in 5. Cant.

Byssus. Cortinas tabernaculi. Exod. 26. idest, ornatus animæ, *facies de bysso retorta*, idest, de operibus pœnitentiæ, jejuniis, orationibus, afflictionibus. Sanct. Thom. de Sacr. Alt. cap. 15.

Calamus. Qui vitam suam interiùs pensat, & exemplo suo foris admonendo alios ædificat: quasi in corde linguæ calamum tingit; in eo, quod manu verbi proximis exteriùs scribit. S. Greg. hom. 10. in Exod.

Calceamentum. Sicut calceamenta ornant, & decorant pedes; ita intentiones rectæ ornant, & decorant, opera nostra. *Quàm pulchri sunt gressus tui:* Cant. 7. idest, virtutum, & bonorum operum. S. Vincen. Ferr serm. 3. D. 1. Adv.

Candelabrum. In candelabro bonæ intentionis manifesta opera intelliguntur. Goffridus Abb. Opusc. 7.

Carbones vastatores. Exempla sunt carbones vastatores. Quare dicti sunt carbones? (mali homines) quia, qui se convertunt ad Dominum, de mortuis reviviscunt. Carbones autem, antequam accendantur, extincti erant. Vastatores dicuntur: quia suo exemplo alios convertunt, & in iis vitia devastant. S. Aug. in ps. 119.

Cementum. Doctrina verborum sine exemplo operum, est sicut cementum sine calce aridum, & invalidum. S. Bonavent. Opusc. de 6. alis Seraph. c. 6.

Centrum. Perfectio in operando per centrum signatur. S. Thom. in 7. Apoc.

Cibus. Cibus Domini, bona opera sunt. S. Thom. c. 4. in Cant. Cibus sunt bona opera. Joann. 4. Cibus ait S. Bernardus, sitim excitat; potandus est. Accedat cibo boni operis orationis potus, componens in stomacho conscientiæ, quod bene gestum est, & commendans DEO. Orando bibitur, &c. S. Bernard. serm. 18. in Cant. Comedere, est bonis operibus satiari. Joann. 4. S. Greg. mor. l. 21. c. 7.

Cinctio, opera significat. Tunc enim se quisque cingit, cùm operaturus est. S. Aug. in ps. 92.

Cithara. Quia organum per fistulas, & cithara per chordas sonat; potest per citharam bona operatio, per organum verò sancta prædicatio designari. Per fistulas quippe organi ora prædicantium, per chordas intentionem rectè viventium accipimus. S. Greg. mor. l. 20. cap. 30.

Condimentum. Vinum conditum, est dilectio cum operatione. S. Thom. in c. 8. Cant.

Convivium. Mens nostra non est jejuna. Jejunant hi, quibus abest Christus; qui bonorum meritorum copiis egent. At verò cui virtus sua ad voluptatem sufficit, convivium magnum exhibet, hoc est, bonorum operum spirituale convivium. Jejunare non possunt filii sponsi, quamdiu cum illis est sponsus. S. Ambr. l. 5. in Luc.

Currus. Sunt boni fructus, & status bonorum hominum. Sed quatuor rotæ necessariæ sunt in curru ad ascendendum. De quibus Ps. 23. *Quis ascendet, &c.* Certè *innocens manibus.* Ecce una rota. *Et mundo corde:* ecce alia rota. *Qui non accepit, &c.* ecce tertia. *Nec juravit:* ecce quarta. Ascendunt in curribus evolantes; in equis verò, resumptis corporibus resurgentes. S. Bonav. serm. 4. in Asc. Dom.

Dextralia. Per Dextralia, opera bona - commemorantur. S. Isidor. c. 48. in Exod.

Dona DEI, bona opera, & ipsi Sancti sunt decor domus DEI; in quantum relucet in eis gratia Divina: quæ pulchrificat sicut lux; sicut dicit Sanct. Ambrs. Quia sine luce omnia sunt turpia. S. Thom. in ps. 25.

Fides necessaria. Ea opera, quæ fiunt ante fidem - ita videntur mihi esse, ut magnæ vires, & cursus celerimus præter viam. S. Aug. Præf. in ps. 31.

Filii nobiles, sunt recta opera; ignobiles autem, facta perversa. - Non incongruè filiorum nomine opera designantur. Sicut de muliere Paulus dicit 1. Tim. 2. *salva erit per filiorum, &c.* S. Greg. mor. l. 12. c. 13. Filios, opera intelligimus. Et sicut bona opera bonos filios, ita malos mala. Sanct. Augustin. in ps. 16.

Flores. Cùm bene proficere in sancta conversatione volumus, necessarium nobis est, ut electorum plurimorum nobis exempla colligamus. Nam & apes componere mela nequeunt; si ea in floribus variis nequaquam legunt. - Flores æternorum fructuum sunt opera Sanctorum. S. Gregor. lib. 4. cap. 5. in 1. Reg.

Fluvius. Tota virtute prospiciendus est fluvius operis; si purus emanat ex fonte cogitationis. Sanct. Gregor. mor. lib. 1. cap. 39.

Folia virentia. Quemadmodum *lignum plantatum secus decursus aquarum*; ita etiam anima Divinæ Scripturæ fluentis irrigata, saginatur; fructumque tempestivum, hoc est, rectam fidem profert; ac perpetuò virentibus foliis, id est, DEO gratis actionibus exornatur. S. Joann. Damasc. Orthod. fid. l. 4. c. 18.

Fructus. Ligna fructifera omnes sancti sunt; fructus eorum opera eorum. S. Isidor. c. 3. in Gen. Sciendum, quòd in Scriptura bona opera, quæ homo facit in hac vita; dicuntur fructus. Ratio: quia principale, & finale, quod homo expectat de arbore, est fructus. Sanct. Vinc. Ferr, serm. de Sanct. Laurent.

Gressus. Quid in gressibus? nisi unaquæque nostra actio designatur? S. Greg. mor. l. 12. cap. 10.

Holocausta. Quid sunt bona electorum opera, nisi victimæ, & holocausta? S. Greg. l. 6. c. 2. in 1. Reg.

Hostia, & sacrificia, in hoc altari offerenda, bona sunt opera Fidelium. V. Beda apud S. Thom. in Cat. sup. 9. Marci.

Lampades, sunt bona opera. Sanct. Ildefons. serm. de Purif. B. V.

Latitudo, Longitudo, Altitudo. Nunc tempus est (bene operandi) cùm ædificatur Sion. - S. Aug. Conc. 1. in psal. 101. Latitudo est in bonis operibus; longitudo in perseverando usque in finem; altitudo propter sursum cor. S. Aug. Conc. 1. in ps. 103.

Lucerna ardentis in manibus vestris, id est, opera meritoria. S. Vinc. Ferr. serm. de S. Petro ad Vincula. Non dicit solùm in oculis, auribus, nec in ore; sed in manibus. Quia multi habent virtutes in oculis, legendo virtutes: alii habent solùm in labiis, prædicando de virtutibus. Sanct. Vincent. Ferr. serm. de Sanct. Augustino. Non portanti tantum lucerna lucet, sed multis: & opus bonum, dum facto in uno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit noctium obscura; opus bonum malitiæ fugat tenebras. Sanct. Chrysolog. serm. 22.

Manna. Opera bona sunt manna, quod perdurat usque in Sabbato, & non corrumpitur. Opera autem alia mala sunt manna, quod conservatur in crastinum; sed vermibus corruptum invenitur. S. Aug. serm. 91. de temp.

Manus. Ad salvationem nostram non sufficit videre Christum per fidem; sed ipsum recipere oportet (cum Simeone) in manibus per bona opera. S. Vincent. Ferr. ser. de Purif. B. V. Animam in manibus portare, est intentionem cordis in operatione ostendere. S. Greg. mor. l. 11. c. 13. In elevatione manuum sancta operatio designatur. S. Bernardus de Charit. c. 39. Per manus, quibus gladius tenetur, bona opera signantur. S. Greg. in 3. Cant.

Meritoria. Justitia innumeris legionibus validior est. S. Chrysost. de virtutib. & vitiis. Tales nobis DEUS nundinas proposuit; ut modico justitias emeremus, quò multo venderemus in sæculo futuro. S. Chrysost. hom. 5. de Pœnitentia. Hic modico justitia emitur; nisi pro panis fragmento, pro vili vestimento, pro calice aquæ frigidæ. *Amen dico vobis*, inquit spiritualis mercaturæ Doctor, *non perdet mercedem suam.* Marci 60. Calix aquæ frigidæ dignus est mercede. Sanct. Chrysost. ibid.

Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti, &c. Luc. 16. Per digitum intelligitur operatio. Innocentius III. l. 1. de Sacrif. Missæ c. 17.

Oves sunt bona opera munditiæ, & pietatis. Ven. Beda apud S. Thom. in Cat. sup. 2. Joann.

Pecunia. Agri cœlestis hæreditatis ementur pecunia virtutum, & bonorum operum. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 24.

Pedes. Calceamenta habebitis in pedibus. Ex. 12. Pedes opera sunt, calceamenta pedes, exempla mortuorum Patrum bona opera nostra muniunt. S. Greg. hom. 22. in Evang.

Poma. Dicuntur virtutes poma, & bona opera, propter tria: propter eorum decorem, propter odorem, propter refectionem. S. Thom. serm. 3. de mortuis.

Porta. Sicut per portam intratur ad civitatem, ita per bonum opus ad patriam. S. Bonavent. in ps. 20. Quid ergo per civitatis portam, nisi bona quæque actio designatur? per quam anima ad conventum regni cœlestis ingreditur - Portæ mortis, sunt actiones pravæ; quæ ad interitum trahunt. Sanct. Gregor. mor. l. 19. c. 13.

Psalterium. Opus nostrum, psalterium nostrum est. Quicumque manibus operatur bona, psallit DEO: quicumque ore confitetur, cantat DEO. - Decachordon psalterium significat decem præcepta Legis. Sed cantare in illo opus est; non portare psalterium. Nam, & Judæi habent Legem; portant, & non psallunt. Qui sunt, qui psallunt? qui operantur. Rarum est: qui operantur cum tristitia, nondum psallunt. Qui sunt, qui psallunt? qui cum hilaritate faciunt bene. S. Aug. in ps. 91.

Quadrigæ regis, sunt bona exempli electi prædicatoris. S. Greg. l. 4. c. 4. in 1. Reg.

Ramus bonum opus significat. Quot enim bona opera propter Christum facis, tot eum ramis honoras. Si his ramis anima evolans ad DEUM venit, bene suscipietur: sicut significatum est in columba cum ramo virente. Gen. 8. ad Noe veniente. S. Bonavent. serm. 2. D. Palm.

Remigium alarum, continuus ordo bonorum factorum est. S. Amb. l. 3. de Virgin.

Semen. Semina sunt bona opera. S. Bernardus serm. 37. in Cant. Quæ sunt semina? bona opera in tribulatione terrena. S. Aug. in ps. 120.

Sol. Sol in fulgore, est bonum opus in manifestatione. Sanct. Greg. mor. l. 22. c. 16.

Thalamus. Bene in thalamo actio bona significatur: qui conscientiam, & quietam facit, & tutam. S. Bernard. serm. 47. in Cant.

Thesaurus. Simile est regnum cœlorum. Glossa: id est, conversatio Justorum, *thesauro*, id est, bono operi; *abscondito in agro*, id est, in corde. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 8.

Tunica talaris. Quid est talaris tunica, nisi actio consummata? S. Greg. l. 1. mor. c. 40.

Vestis. Lanea vestis, sunt opera externa; linea sunt opera bona interna; quæ sunt camisiæ, aut indusium, non apparent. Una fine altera portari non debet: spectaculum enim sumus DEO, qui novit interiora; & hominibus, quibus prælucere bonis exemplis debemus; ut glorificent Patrem. Ideo mulier Prov. 31. invenit lanam, & linum; & fecit utile. S. Aug. serm. 217. de temp. Vestimenta Ecclesiæ sunt bonorum operum ornamenta. S. Thom. in Cant. 4.

Viaticum. Da animæ tuæ bonorum operum viaticum. Sanct. Ephr. Cantico Spirit. in laudem Sapientiæ ad juventutem Christianam.

Alia.

Brachia. Posuisti ut arcum æreum brachia mea. - Infatigabilem intentionem bonorum operum meorum. S. August. in ps. 17. Sicut per brachium bona opera, ita per humeros socialis vitæ conjunctio designatur. Sophon. 3. servient, &c. Sanct. Gregor. mor. l. 21. cap. 15.

Cibus. Mentis vestræ quotidiana alimenta, bona sint opera: cibo corpus pascatur pio opere spiritus nutriatur. Sanct. Greg. hom. 4. in Evang. Cibus sunt nostra opera; illis pascimur. Perlinus.

Comitantur defunctos. Remanent in sæculo cuncta, quæ sæculi sunt: neque enim nostra sunt. Quid possumus auferre nobiscum? sola virtus comes est defunctorum. Sanct. Ambr. l. 7. in Luc.

Dies. Et numerum dierum meorum, id est, opera mea; quæ sunt dies. S. Thom. in ps. 38.

Fermentum Pharisæorum, sunt acta, & vita eorum. Fermentum Herodis, est adulterium, &c. S. Thom. in Cat. sup. 8. Marci.

Manifestatio DEI. DEUM nemo vidit unquam. Verùm per signa viderunt sancti. Per ignis rubum Moyses, per turbinem Job, per nubem Isajas, per lucem Paulus, per vocem omnis Israel, & nunc sancti per operationes. Sanct. Ephr. de Pœnit.

Manus. Extendo manus meas ad templum, id est, opera mea ad cœlum. S. Thom. in ps. 27.

TITULUS VI.

ORATIO.

Arma nostra. Magna arma sunt preces; magna securitas, magnus thesaurus, portus, &c. S. Chrysost. hom. 30. in Gen. Armis nobis opus est; magna verò armatura oratio. Sanct. Chrysost. hom. 41. ad Popul. Magnus ille David sanctis precibus, mœnium vice suum cinxit exercitum. - Deprecatio armatura est inexpugnabilis, ac tutissimum, nec unquam fallens munimentum: pari facilitate vel unum repellens, vel innumerabilia hostium millia. Quandoquidem admirandus ille David, de quo modò diximus, Goliath illum immanem, cùm veluti dœmon quispiam formidan-

dus irrueret, non armis, neque gladiis, sed precibus dejecit - sic & Rex Ezechias superior evasit in bello, quod illatum est à Persis 4. Reg. 19. Sanct. Chrysost. lib. 1. de orando DEUM. Armatura valde necessaria. Sanct. Gregor. lib. 6. cap. 1. in 1. Reg. Oratio Regis, infirmitas est hostis. Sanct. Chrysostom. apud Sanct. Bonavent. serm. 2. D. 2. Quadr. Aptissima arma, oratio est; thesaurus certè perpetuus, divitiæ inexhaustæ, portus quietus? denique author, parens, fons, & radix bonorum omnium, & innumerabilium, oratio est: atque ipsa regia etiam facultate potior, & superior. S. Chrysost. hom. 5. de Nat. DEI.

Canalis cœli. Oratio est canalis, per quem omnia dona de cœlo haurimus. S. Vinc. Ferr. serm. 1. D. 12. Pent.

Cementum. Instabilis est bonorum operum structura, quæ devotæ orationis frequentia non compaginatur: sicut paries lapidum sine cemento. S. Bonavent. Opusc. de 6. alis Seraph. cap. 3.

Cibus. Cibus animæ est ratio de mane, & sero. S. Vinc. Ferr. 1. D. 21. Pent.

Clavis cœli. Oratio est clavis cœli. Sanct. Aug. serm. 226. de temp.

Colloquium Divinum. Oratio tua locutio est ad DEUM. Quando legis, DEUS tibi loquitur. Sanct. August. in psal. 85. Illud occurrit omnium maximum, quod de precatione dicere possumus: quòd, quisquis orat, cum DEO colloquitur. Quantæ autem dignitatis sit, hominem cum DEO miscere sermonem, neminem latet. Cæterùm eam dignitatem orationes consequi nemo prorsus valet: quando quidem hic honor etiam Angelorum superat Majestatem. Sanct. Chrysost. l. 2. de orando DEUM.

Concentus Angelicus. Chorus Religiosorum in templo est cœlum; cantus est imitatio concentus Angelici. S. Bonaven. Opusc. de 6. alis Seraph. c. 8.

Conjunctio. Spiritus Sancti, est oratio. S. Aug. ser. 230. de temp.

Eleemosyna, Jejunium, & oratio, non separantur. Quod oratio pulsat, impetrat jejunium, misericordia accipit. Est orationis anima jejunium; jejunii vita, misericordia est. Hæc nemo rescindat; nesciunt separari. S. Chrysol. serm. 43.

Firmamentum. Precatio ceu radix, & basis, omnibus cæteris substernitur: neque secùs ac navem, & domum, ea, quæ substrata sunt, valida reddunt; ac, nè solvatur, continet. Ita nostram vitam orandi studium & continet, & ubique firmam reddit. Sanct. Chrysostomus lib. 1. de orando DEUM.

Floreni. Pater noster sunt, meri floreni. S. Vinc. Ferr. serm. de fid. def.

Fons omnis boni. Quòd omnis boni caput sit deprecatio, quodque salutis conciliatrix; nullus est omnium, qui ignoret. S. Chrys. l. 2. de Orando DEUM.

Fortificat. Quam vim habent in arboribus aquæ, hanc in vita Sanctorum habet deprecatio. Paulus hac medio noctis rigans animam, omnia facilè perpessus est, quamliber acerba: non aliter præbens terga verberibus, quàm si fuisset statua. Sic in Macedonia carcerem concussit; sic, ceu leo quispiam, precatione disrupit vincula. Id. ib.

Fumus aromatum, sunt orationes. Innocent. de Sacrif. Missæ lib. 2. cap. 25. In odorem thymiama semper orationis accende: arripe gladium spiritus; altare cor tuum pone: & corpus tuum admove ad victimam. S. Chrysol. serm. 108. Incensum devotionis adolendum in thuribulo cordis igne charitatis; ut odorem suavitatis emittat. Innocent. ib.

Fundamentum, Deprecatio, salutis causa, immortalitatis animæ conciliatrix, Ecclesiæ murus, qui rumpi non possit; munimentum inconcussum; dæmonibus quidem formidabile, piis verò, nimirum nobis salutiferum. - Quemadmodum ubi regina quæpiam ingreditur civitatem, necesse est, ut omnis opulentia pariter consequatur: sic videlicet, posteaquam deprecatio venit in animam, omnes virtutes simul ingrediuntur illam. Nam quod in domo est fundamentum, hoc in anima est deprecatio. Hanc ubi primum, ceu basim, ac radicem, in anima fecerimus; tunc oportet diligentius superstruere pudicitiam, mansuetudinem, &c. Sanct. Chrysost. l. 2. de orando DEUM.

Ignis, de quo Levit. 6. & devotionis servor, qui semper in altari cordis ardere debet: quem Sacerdos devotus, semper subjiciendo ligna Divinæ laudis, debet nutrire; nè quando extinguatur. S. Bonav. Opus. de 6. alis Seraph. c. 8.

Lectus placidum, est oratio; ad quod fructuum, suorum exempla quasi anchoræ fune se restringi scripsit S. Greg. M. ep. sup. l. Job ad Leandrum Ep. c. 1.

Lumen animæ. Quemadmodum Sol lucem præbet corpori, sic animæ lumen est precatio. Proinde si cœco damnosum est, non intueri solem; quantò gravius damnum est homini Christiano, si non assiduè deprecetur, neque Christi lucem orando in animum suum inducat. S. Chrysost. lib. 1. de orando DEUM.

Margarita. Orationes jaculatoriæ meræ margaritæ sunt. S. Vinc. Ferr. de fid. def.

Medicina. Quid majus, aut divinius obtingere possit, quàm deprecatio? cùm hanc animis ægrotantibus pharmacum quoddam esse liqueat. S. Chrysost. l. 1. Oratio est theriaca. S. Vinc. Ferr. ser. 10. de Pane benedicto.

Mortua. Quemadmodum corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profectò mortuum est, ac fœtidum: sic anima, nisi seipsam incitet ad orandum, mortua est, ac misera, & graviter olens. Quin insuper, quòd oporteat quævis morte tristiùs existimare, siquis deprecatione privetur. Pulchrè nos docet Daniel ille Propheta magnus; qui maluerit emori, quàm triduo tantùm arceri ab orando. Sanct. Chrysost. l. 1. de orando DEUM.

Murus est oratio. Cant. 8. S. Bonavent. in ps. 79.

Nervus animæ. Jam verò si quis dicat, animæ nervos esse deprecationem; mea quidem sententia videtur verum dicere. Nimirum quemadmodum nervis corpus cohæret, currit, vivit, stat, & compactum est; adeò, ut si nervos incideris, universam corporis harmoniam dissolveris: itidem animæ per sanctas preces sibi constant, & compinguntur, & pietatis cursum facillimè peragunt. Quòd si teipsum destitueris precatione; proinde feceris, acsi piscem ex aquis extraxeris. Ut enim piscis vita. est aqua; ita tibi deprecatio. S. Chrysost. lib. 2. de or. DEUM.

Nocturna. Tunc plantæ respirant, in nocte dico; tunc & anima maximè rorem, & plus illis (plantis) suscipit. Quæ per diem Sol exussit, hæc nocte refrigerantur. Omni rore magis noctis lacrymæ contra concupiscentias, & adversùs omnem ardorem, & æstum demittuntur. S. Chrysost. hom. 42. ad Pop.

Nuntius ad DEUM. Clamor orationis optimus nuntius est ad aures DEI. S. Bonavent. serm. 2. D. 2. Quadrag.

Oculi ictus. Oratio mentalis, est sagitta, & ictus oculi. Unde dicit Christus oranti: *vulnerasti - in uno oculorum*. Cant. 4. Oratio vocalis, quæ fit per collum, est telum, quod movetur cum pondere. De hac dicit idem ibidem: *in uno crine colli tui*. Sanct. Vinc. Ferr. serm. 2. D. infra Octav. Nat. Christi.

Psalmodia. Duo cantica in libris Moysi, tanquam duo Mundi oculi, cœlique lumina, totum corpus operis illustrant. - In libro Psalmorum profectus est omnium, & medicina quædam salutis humanæ. - Psalmus benedictio populi est, DEI laus, plebis laudatio, plausus omnium, sermo universorum, vox Ecclesiæ, fidei canora confessio, authoritatis plena devotio, libertatis lætitia, clamor jucunditatis, lætitiæ resultatio. Iracundiam mitigat, solicitudinem abdit, mœrorem allevat. S. Ambr. Præfat. in psalmos David. Nocturna arma, diurna magisteria, scutum in timore, festum in sanctitate. Imago tranquillitatis, pignus pacis atque concordiæ; citharæ modo ex diversis, & disparibus vocibus unam exprimens cantilenam (est psalmus.) In paucissimis digiti sæpe erant artificis; sed in populo spiritus artifex nescit errare. Psalmus nocturni operis commercium. Id. ibid. Diurnæ requiei stipendium, institutio incipientium, perfectorum confirmatio, Angelorum ministerium, militiæ cœlestis hostia spiritualis. - Quid igitur psalmus, nisi virtutum est organum? quod Spiritus Sancti plectro pangens Propheta venerabilis cœlestis sonitus fecit in terris dulcedinem resultare. Id. ibid. Si dicendum utile quid habes, aperi labia: si nihil sit necessarium, tace; meliùs est enim. Artifex manualis es; sedens psalle. Sed non vis ore psallere; hoc facias mente. Magnus comes psalmus: nihil hinc grave sustinebis; sed tanquam in monasterio in officina sedere poteris. Sanct. Chrysostom. hom. 21. ad Pop.

Sagina animæ. Orationibus devota saginatur animas. Sanct. Ambr. serm. 27. de Jejun.

Sagitta. Dicit Scriptura sacra: quòd orationes humiles, & devotæ, factæ per nos, sunt sagittæ penetrantes cœlum. Sanct. Vinc. Ferr. in Octava S. Stephani.

Scutum nostrum. Bonum scutum infirmitatis, oratio. Tu oras, & Dominus te protegit. Bonum scutum etiam triumphantis, ut inimicum tuum, quem possis ferire, defendas. S. Ambr. in ps. 38. *Dabis ei scutum cordis laborem tuum*. Item scutum orationis, quo ictum gladii repellamus. Sap. 18. Sanct. Bonav. serm. 3. D. infra Octav. Nat. Dom.

Templum Christi. Vides, quantam vim habet precatio, & obsecratio? Ex hominibus facit templum Christi. Et quemadmodum aurum lapides pretiosi, ac marmora, constituunt domos regum; sic deprecatio templa Christi, *ut inhabitet Christus in cordibus vestris*. Ephes. 3. S. Chrysost. lib. 2. de brando DEUM.

Tuba. In tubis orationes significantur: tuba enim in uno fine flatum recipit, in alio reddit sonum. Sic & orationis datus in Mundo sit; sed sonus auditur in cœlo. S. Bonav. ser. 3. D. 2. Quadrag. Sonus tubæ, (qui fit per os) est sonus prædicationis: sonus autem organorum est sonus orationis) quæ fit per folles) Tres autem folles sunt - timoris, doloris, & amoris.

amoris. Tot quoque claves habent, quot sunt in Oratione Dominica petitiones. Sed nota: quòd in organis & claves, & folles manu premuntur, ut sonus reddatur. Sic necesse est; ut manus bonæ operationis sonum adjuvent orationis. S. Bonav. serm. 4. D. 2. Pent.

Vallum animæ, est oratio. S. Chrysost. l. 2. de or. DEUM.

P.

TITULUS I.

PATIENTIA.

Custos, & radix omnium virtutum est patientia. S. Greg. apud S. Thom. in 2. Apoc.

Gloria Monachi patientia. S. Ephr. de timore DEI.

Purpura. Per purpuram, accipitur cruor, ac tolerantia passionum. S. Isidor. c. 54. in Exod.

Tuba audibilis. Vide Paulus. *Tuba*.

TITULUS II.

PAULUS APOSTOLUS.

Aron Abel, &c. Cui te beate Paule, justorum veteris Testamenti, vel novi, audeam comparare? Omnium quippe virtutum quasi in arca quadam, sed cum multo prorsus cumulo, condidisti. - Paulus enim secundus Abel - Paulus alter Noe, alter Abraham, alter Isaac - alter Jacob, &c. Alter Gabriel: qui Christi ortum cunctis gentibus nuntiavit. Paulus alter Michael: qui Christianorum Dux esse fortitus est. Etiamsi Angelorum, etiamsi Justorum hominum circumvolem choros; non invenio comparationem: cui, non tamen cumulo meritorum, Paulus occurrat. Sanct. Chrysost. hom. 8. de laudib. S. Pauli.

Adamas. Sed quid ego adamantem, vel aurum, ad similitudinem adduco Pauli? Id. hom. 2. de laud. S. Pauli.

Angelus. Restat, ut Paulum jam Angelis comparemus. S. Chrys. ib.

Auditor arcanorum verborum. Sanct. Joann. Damasc. or. de Nat. V.

Beniamin. Pauli Apostoli imaginem prætulit; qui & minimus omnium Apostolorum fuit electione; & de tribu ejus descendit. Ipse est lupus rapax; manè persecutor diripiens, vespere Doctor pascens. S. Isidor. in allegor.

Catechisator. Ipse magnus, & mirabilis catechisator orbis terrarum. Rupert. Tuit. Abb. de div. offic. l. 4. cap. 41.

Charitas. Paulus charitate succensus, totus factus est charitas. S. Chrys. hom. 3. de laud. S. Pauli. Beatus ille Paulus Divino ardore corruptus. S. Justinus M. P. exposit. fidei de SS. Trinitate.

Columba. Paulus potest significari per columbam, de qua dicitur Gen. 8. *Venit ad arcam, portans ramum olivæ in ore suo*. Quia autem oliva misericordiam significat, congruè per ramum olivæ accipitur nomen JESU Christi, quod etiam misericordiam significat, secundùm illud: *vocabis nomen ejus JESUS*. Hunc autem ramum virentibus foliis detulit ad arcam, scilicet Ecclesiam; quando ejus virtutem, & significationem multipliciter expressit, Christi gratiam, & misericordiam ostendendo. S. Thom. in Prologo sup. ep. ad Rom.

Columna. Hujus (Ecclesiæ) sponsor, ac paranymphus, Divinus Paulus est: sapiens architectus: columna firma fidei. Sanct. Ephr. Encom. MM.

Crystallus, erat Apostolus Paulus durus, obnitens veritati. Sed una voce tanta illa crystalli duritia resoluta est. S. Aug. in ps. 147.

Custos murorum. Muri civitatis sunt Doctores Ecclesiæ. Custodes ergo murorum illi sunt, qui etiam illos instruunt, qui aliis prædicare possunt: quales sunt Paulus; qui Timotheum, Titum muros utique hujus civitatis (Ecclesiæ) instruebat, & custodiebat. S. Thom. c. 5. in Cant.

Dispensator. Paulus mysteriorum DEI dispensator, Evangelicæ prædicationis minister. S. Cyrill. Alex. Dialogo cum Hernia, quod unus sit Christus.

Divinus. S. Dionys. Areop. de Div. nom. c. 7. S. Paulum vocat, communem solem; & virum planè Divinum.

Domus Hospitalis. Anima ejus erat domus hospitalis, patebatque universo orbi. S. Chrysost. hom. 2. de laud. 6. Pauli.

Executor. Paulus vigil suavem cantilenam in prima hora cantavit. Honorius Augustod Presb. Gemma animæ l. 2. cap. 12.

Ferrum. Anima Pauli inter adversa adamantem, & ferrum superabat - Omni erat lapide tolerantior. S. Chrysost. hom. 2. de laud. S. Pauli.

Fons. S. Paulus est thesaurus, est fons bonæ voluntatis, arbor feracissima, pratum spirituale. Id. ib.

Gelu. An Paulus gelu non erat? qui, Act. 9. in corde Fidelium semina restringere quærebat. Sanct. Greg. mor. lib. 27. cap. 21.

Humilis. Paulus humilis, & quietus interpretatur. S. Thom. lect. 1. in 10. 2. ad Cor.

Ignis. Velut ignis, ac spiritus, totum terrarum percurrit orbem percurendoque purgavit. S. Chrys. ib.

Interpres utriusque Testamenti. S. Paulus. Tertull. lib. de Monogam.

Jonas. Quem (Paulum) velut novi Testamenti Jonam diei ac nocte per maris profunda jactatum absorbuit fluctus, & reddidit quasi sacrum depositum violare non audens, quia famulatrix eum unda custodiens illæsum - reservabat. Sanct. August. s. 29. de Sanctis.

Juris - Consultus. Paulum recito, idoneum Juris Divini consultum. S. Aug. serm. 63. de Verb. Dom.

Lactator Fidelium. *Petre amas me?* Joan. 21. *Pasce agnos meos*. Istis agnis collega Pastoris Petri Paulus pro pastu plena lactis ubera porrigebat dicendo. 1. Cor. 3. *Lac vobis potum dedi*. S. Chrys. serm. 6. in ps. 99.

Legatus à latere. S. Paulus fuit Christi Apostolus, & Legatus à latere: quia per totum Mundum poterat Episcopos facere. S. Vinc. Ferr. de Commemor. S. Pauli.

Luna fuit propter tria: quia lux noctis erroris tenebras illuminando; fons roris, gratiam prædicando; causa frigidationis, virginitatem commendando. S. Thom. serm. de SS. Petro, & Paulo. Per Solem intelligitur Petrus, per Lunam Paulus. Idem ibid. *Sol vertetur in tenebras, & Luna in Sanguinem*, Joel. 3.

Lupus. Iste est lupus rapax: manè persecutor diripiens; vespere Doctor pascens. S. Isidor. in Allegor. Paulus fuit lupus, Stephanus fuit agnus. S. Chrysost. hom. de reprehens. ferend. & de Convers. Sanct. Pauli. Beniamin designat Paulum: qui instar lupi rapacis prædam Gentilium comedit, & attulit Christo. Sanct. Thom. cap. 49. in Gen. Beniamin lupus rapax Apostolus Paulus factus est; non jam insidiator ovium Christi, sed defensor. Sanct. Ambr. serm. 6. in ps. 118. Primò Fideles persecutus est: vespere spolia divisit: quia Fidelis postquam factus, sacra eloquia exponendo distribuit. Sanct. Greg. mor. lib. 18. cap. 9. Ananias *ovis* interpretatur. - Saulus autem lupus ad hanc ovem missus fuit. Sanct. August. serm. 9. de Verb. Apost.

Magister Fidei, & receptaculum DEI. Palladia, & Auspiciola ep. ad parentes. S. Salviani Ep. Massil.

Medicus. Est indulgentissimus Pater, optimus Dux, ac Medicus. S. Chrys. hom. 3. de laud. S. Pauli.

Miles. S. Paulus est castrorum DEI miles. S. Greg. mor. l. 3. cap. 16. S. Paulus, est fortissimus, & fidelissimus miles. Sanct. Aug. hom. 50.

Monoceros. Paulus monoceros fuit, propter superbiam, quem nullus venatorum aggredi ausus est prædicatorum. Sed ut caperetur virgo, id est, Sapientia DEI, sinum suum misericordiæ expandit, & cepit. Sanct. Gregorius. mor. lib. 31. cap. 13.

Murus. Petrus, & Paulus, sunt murus orbis terrarum. Sanct. Chrysost. l. 2. de orando DEUM.

Negotiator. S. Paulus Apostolus, est homo negotiator. S. Hieron. apud S. Thom. in Cat. sup. 13. Matth.

Os Christi. Prædicator gratiæ, auspex Ecclesiæ, os Christi. S. Gregor. Nyss. in vita S. Ephr.

Paradisus. S. Paulus Apostolus, est pratum quoddam insigne virtutum, & paradisus spiritualis: qui nobis non quatuor, sed plurimos fluvios genuit mirabiles. Sanct. Chrysost. ibid. hom. 1.

Pater. Qui quasi communis totius Mundi esset Pater. S. Chrys. hom. 3. de laud. S. Pauli.

Prædicator. Stellæ toris. Job 38. sancti Prædicatores sunt - Rorem aspergebat Paulus, cùm diceret 1. Cor. 2. *non judicavi me scire, nisi Christum*. S. Gregor. mor. l. 29. c. 20.

Senator cœli. S. Paulus est cœli magnus Senator. S. Greg. l. 6. c. 2. in 1. Reg.

Sol. Communis Sol. S. Dionys. Areop. de Div. nom. cap. 7. S. Paulus est Sol Mundi. S. Chrysost. hom. 4. de laudib. S. Paul. Sol quidam hominibus est Paulus; qui totum prorsus orbem fulgentibus linguæ suæ radiis illuminavit. Idem ib. hom. 8.

Thesaurus Ecclesiæ. S. Paulus est thesaurus. S. Chrysost. Magnus Ecclesiæ thesaurus est Paulus, & Matthæus, & Magdalena: qui quondam fuerant quasi quædam abyssus. S. Tho. in ps. 32.

Tonitru. Audivimus de nube (Paulo) magna tonitrua. S. Aug. serm. 29. de Verb. Ap.

Torrens. S. Paulus erat sicut torrens; ejus lingua erat sicut ignis. S. Chrys. hom. 7. ibidem.

Tribunus devotæ Christo cohortis (Ejusdem Societatis) est S. Paulus Ap. Sacchinus ad Magistros inf. Schol. in Protreptico p. 4. c. 3.

Tuba. Ille Apostolus tuba, ille terrarum præco, ille cœlorum conscius. D. Vincent. Lirinens. c. 14. S. Paulus est sacra tuba. S. Methodius Ep. Patar. hom. de Purif. B. Virg. S. Paulus est tuba ductilis; de qua in persona DEI: ego tubam, inquit ille fabricator, perficere volo: non perficiam, nisi tundam. S. Aug. in ps. 97.

Vas. Fvit vas solidum per donum patientiæ - Nec lædi, nec sonum potuit dare percussum: quia non sonat tactum vas plenum, sed vacuum. S. Bonavent. serm. 2. in Conv. S. Pauli. S. Paulus est vas aureum propter fulgorem sapientiæ, solidum virtute charitatis: ornatum autem omni lapide pretioso, scilicet omnibus virtutibus. - Hoc autem vas plenum fuit pretioso liquore, scilicet nomine Christi: de quo dicitur Cant. 1. *oleum effusum*. - Est vas portatorium Divini nominis. S. Thom. in Prologo sup. ep. Rom. S. Paulus fuit vas pretiosum, speciosum, dilectum, electum. Pretiosum, quia argenteum; aureum, gemmeum, cœlicum; argenteum, puritatem munditiæ conservando; aureum, charitate fervendo; gemmeum, incomparabiliter in tribulationibus persistendo; cœlicum, universum orbem illuminando. - Fuit ornatum novem lapidibus pretiosis, id est, novem Ordinibus Angelorum, quorum officia exercuit. S. Thom. serm. in Conv. S. Pauli.

Vox. Vocalissima cicada. Daniel Monachus Raithunus in vita Sanct. Joann. Climaci cap. 1. *Vox turturis*. Cant. 2. Hanc vocem existimo vocem Pauli Apostoli posse intelligi. Philo Carpath. Ep.

S. Pauli Laudes variæ.

Petrus patitur crucem, Paulus sentit pugionem. Piscatorem suspendit hamus crucis; persecutorem mucro minuit persecutoris. S. Aug. ser. 28. de Sanctis.

Paulus Apostolus, est Sal Divinum: verba illius grana sunt salis. S. Chrysol. ser. 120.

Terrestris Angelus, & homo, cœlestis, vocatus Apostolus, & Spiritus S. receptaculum factus; qui usque ad tertium cœlum ascendit, & ineffabilia illa verba audivit. Qui in corpore corruptibili paradisum habitabit, zelo incomparabilis, charitate magnus, Ecclesiarum DEI solicitus curator, orator pietatis, imbecillium deductor, Credentium pronubus, Judæorum redargutio, nostri omnium sagena, post mortificationem doctor, & post mortem præco. S. Chrysost. hom. 22. ad Pop.

Cœlum hoc nebulæ plerumque obducunt; at Pauli animum nulla unquam rerum obtexit angustia. Siquidem Sol, qui in eo fulgebat, nec tam infirmos radios emittebat, ut ex molestiarum concursu hunc sineret obumbrari. Quin ea propter magis, ac magis clarescebat. Unde responsum illi est: *sufficit tibi gratia mea; virtus enim in infirmitate perficitur*. 2. Cor. 12. S. Chrysost. de gratiis reddendis DEO.

S. Paulus est Leo; major Elia, & Joanne Bapt. S. Chrysost. serm. de virt. & vit.

Et quid ad B. Paulum, Christi Rhetorem, Mundi piscatorem: qui quatuordecim per epistolas, veluti spiritualia retia, ad salutem capiat. S. Chrysost. hom. 6. de Pœnit.

S. Paulus, Divinus Apostolus. S. Chrysost. serm. de mansuetudine.

T I T U L U S III.

P A U P E R T A S.

Ala. Obediens cum duabus alis, scilicet cum ala paupertatis, & cum ala castitatis, scandit ad cœlestia. Hoc est, quod dicitur Apoc. 12. *data sunt mulieri duæ alæ*. Sanct. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 3.

Animalia cœli, sunt pauperes Christi. S. Hieron. apud Sanct. Thom. sup. 4. Marci.

Caminus est paupertas. Joan. Trithemius in libro Penthico de ruina Ord. S. Benedicti.

Dies. Joan. Trithem. in libro Pent. c. 2. vocat tria vota substantialia esse tres dies, quibus Israelitæ ex Ægypto fugerunt, & se salvaverunt, atque in desertum pervenerunt.

Domina. B. Franciscus Seraphicus vocabat Paupertatem, Matrem, Sponsam, Dominam. Lobb. q. un. de Sanct. Bernardo.

Fistula, brevis est arbuscula, & significat pauperes-spiritu. S. Thom. in 4. Cant.

Murus. Paupertas est murus Religionis. S. Ignatius p. 6. Constit. c. 2. §. 1.

Prandium. Pretium, solium cœleste. Paupertas est cœleste pretium, à quo pauperibus emitur cœlum. Sicut dicit Aug. Regnum cœlorum paupertate emitur. Est cœleste prandium - est cœleste solium. Mundus iste est stabulum. S. Bonav. diet. sal. t. 4. c. 3.

Præco Regni cœlestis. Fidelissimus Regni cœlorum præco est Monachus ab omni avaritia alienus. S. Ephr. paræn. 1.

Pretiosa res, est paupertas; cùm per eam acquiratur regnum cœlorum, quod per sinum Abrahæ significatur. S. Thom. ser. 2. de Mortuis.

Thesaurus Monachi, paupertas voluntaria. Idem ibid.

Virtus immortalis Monachi, est paupertas. Idem ibid.

Zona pellicea. Pilis cameli divites gentium significantur, & zona pellicea pauperes Mundo mortui. S. Hieron. apud. S. Thom. in Cat. sup. 1. Marci.

T I T U L U S IV.

P A X.

Corona gloriæ, & exultationis Monachi est pax, & sanctitas. S. Ephrem paræn. 1.

Encœnium. Pax est cœli linguagium, Christi encœnium, & DEI vestigium - & certissima semita. S. Bonav. diet. salm. t. 7. c. 6.

Fructus Spiritus S. Tertius fructus pax, similiter habet tres magnas virtutes. Prima, quia hominem ab omnibus malis protegit. Philipp. 4. *Pax DEI custodiat corda vestra &c.* Secunda, quia Filium DEI efficit. Matth. 3. *Beati pacifici &c.* Tertia, quia in loco, in quo est iste fructus, DEUS libenter inhabitat, & quiescit. Psalm. 75. *In pace factus est locus ejus*. S. Thom. l. 3. D. 14. Pent.

Jubilæum. Et quid per quinquagenarium, in quo & Jubilæi requies continetur, nisi interna quies, edomito bello mentis exprimitur. S. Isid. c. 6. in Num.

Lectulus Ecclesiæ est qualiscumque tranquillitas, vel requies præsentis vitæ. S. Thom. in 1. Cant.

Tunica Christi indivisa, est pax, & unitas Ecclesiæ. S. Hieron. apud S. Thom. in 15. Marci.

Via Domini istæ sunt: fides-pax. Arnobius in conflictu cum Serapione &c.

T I T U L U S V.

P E C C A T O R.

Animalibus variis similis. Qui vivunt secundùm sensualitatem, sunt bestiæ. Superbi sunt leones, avari vulpes, luxuriosi porci, invidi canes, gulosi lupi, iracundi serpentes sive viperæ, pigritia asini. S. Vinc. Ferr. s. 1. D. 2. Quadr.

Arundo. Quid per arundinem, nisi carnalis designatur animæ; quæ in peccatum quodlibet inclinatur. S. Greg. hom. 6. Evang.

Asinus. Portans onus, sunt peccatores. S. Vinc. Ferr. in Nat. Dom.

Barba, signat temporalia. Hanc depilat, quisquis bonis, alterum spoliat. Barba nigra: est anima peccatoris: hanc depilat diabolus; quando eam in Infernum rapit. Qualis barbitonsor diabolus. S. Vinc. Ferr. s. 3. de Luxuria.

Bestia mala. Quid, obsecuro, possit esse mirabiliùs? Scorpius, Serpentes, ac Dracones, invitantur ad laudandum. Ps. 148. eum, à quo conditi sunt; solus peccator ab hac sacra chorea submotus est: idque jure optimo ala bestia est peccatum. - Eoque peccatorem, tamquam è sacra patria abegit Propheta, ac ultra fines, ac pomaria submovit. Atque, ut musicus optimus è cithara bene modulata chordam dissonam resecat; nè aliarum vocum harmonia vitietur, S. Chrysostom. serm. cùm Episcopus esset designatus.

Cœcus. Peccator, quamdiu existit in peccatis, est cœcus. qui transit per viam hujus Mundi, - cadit in lutum luxuriæ - S. Vinc. Ferr. serm. in Convers. S. Pauli.

Carnifex. Meruerat quidam (Cain) ut percussor inhiberetur: sed sine ulla intermissione ipse suus carnifex erat; ipse percussor. S. Ambr. in ps. 53.

Ci-

Cibus diaboli est peccator. S. Thom. in 7. Apoc.

Conversatio cum iis sit cauta. Medicus cùm ad ægrotum accedit, prodest sæpenumero & sibi, & illi. Sed si quis parum sanus, validusque accesserit; & se, & ægrotum mutua contagione redder infirmiorem. Et qui prodesse illi haud quidquam potuisset, sibi ipsi magnam hausit labem. Quemadmodum qui oculos inspiciunt lippientium, malo afficiuntur eodem; ita his accidit, qui consortium blasphemorum, & fœdorum illorum hominum adeunt; eò quòd animo sint infirmiori. Plurimum quippe sibi contrahunt impietatis, & stolidorum numerum augent. Sanct. Chrysostom. hom. 2. de incompreh. Nat. Dei.

Cor durum. Quid est cor durum, nisi quoddam ferrum frigidum, igne misericordiæ non mollitum (cujus rubigo peccatum; sed per misericordiam tollitur.) S. Bonav. s. 1. de SS. Philip. & Jacobo Ap.

Dæmon. Sicut Domino qui se jungit, unus spiritus est; ita qui se jungit diabolo, est dæmon unus. Sanct. Chrysol. s. 5. de Prod. Pater, secundùm sæculum, diabolus est: & fuit nobis Pater, cùm essemus Infideles: nam Infidelibus dicit Dominus. Jo. 8. *vos ex Patre diabolo estis*. S. Aug. in ps. 35. Quid luxuria corruptus, atque petulans, qui ad omnem corporis formam stupet, à dæmoniaco differt? &c. S. Chrysost. hom. 29. in Matth.

Debitor diaboli. Debitum quid est, nisi peccatum? - Et ideo qui liber eras in Christo, debitor factus es diaboli. Cautionem tuam tenebat inimicus, & eam Dominus crucifixit, & suo cruore delevit. Sanctus Ambros. lib. 5. de Sacram. cap. 4.

Felicitas peccatorum, fossa ipsorum est. - Hoc se peccator putat sublimiter ire; & Deus hoc foveam vocat. Fossa ad ima tendit, non ad cœlum. S. Aug. in ps. 93.

Homo non est. Attende diligenter. Quid externi sunt, hominem definire consueverunt. Quid est homo? Homo est, inquam, animal rationale, mortale. De his Philosophorum termini consulantur. Scripturæ autem non eosdem dat terminos. Sed quid homo? irreprehensibilis, justus, verax, & recedens ab omni opere malo. Si quis ergo te interrogaverit: quid est homo? dic ad eum: irreprehensibilis, justus, &c. Adeò ut qui talium officiorum testimoniis non fuerit comprobatus, homo non sit. Etenim talis, quamvis naturæ characterem ferat; hunc tamen malitiæ propositum deformat. S. Chrysost. hom. 2. de Patientia Job.

Hyems significat statum peccatoris. S. Vincent. Ferr. fer. 5. D. Pass.

Jonas fugiens. Postquam navigium ille ingressus est, statim Deus excitavit mare. Ut discas: ubi peccatum, ibi procella: ubi inobedientia, ibi fluctuatio. Et quatiebatur quidem Ninivitarum civitas propter peccata: quatiebatur autem & navigium propter Prophetæ inobedientiam. Illi igitur Jonam in mare dejecerunt; & stetit navigium. Nos quoque peccata submergamus; & civitas omnino stabit. Itaque nulla nobis utilitas: sicut nec illum fuga quidquam adjuvit; quinimò & læsit. Fugiebat terram; & Domini iram non effugiebat. Sanct. Chrysostom. homil. 5. ad Pop. Postquam autem in mare projectus est, & peccatum per supplicium deponens incompositum deductus est navigium, scilicet ceti ventrem; multa potiebatur libertate. Ut discas, quòd sicut in peccatis viventi nec navigium prodest: sic peccato exutum neque mare perdit, neque bestiæ consumunt. Idem ibid.

Læna. Anima deliciis carnis capta, est lænа. Job 10. de qua. S. Greg. mor. l. 9. c. 51. plura.

Ludit cum diabolo. Nemo cum serpente securus ludit; nemo cum diabolo jocatur impunè. S. Chrysol. ser. 115.

Mare. Peccatores sunt profundum maris. Sanct. August. in psal. 67.

Monstrum horridum. Fingite videre tetrum quemdam hominem, qui ab oculis ignem emittat; cui ex utroque humero dracones pro manibus dependeant: cujus os cavernæ instar magnitudine sit: in quo pro dentibus acuti enses stent: loco linguæ autem fons sit ebulliens venenum, & lethalia pharmaca: venter omni fornace sit voracior, cuncta, quæ immittuntur, subitò consumens: pedes alati, flamma quoque ipsa vehementiores, facies canis, ac lupi faciem simul ostendat: nec hominis vocem emittat; sed insuave quiddam, atque terribile mugiat. Is ad hæc omnia faces ardentes in manibus teneat. Horrenda hæc nobis forsan videntur; sed nondum dignè ipsius effigiem expressimus: sequi etiam debet horum instrumentorum effectus. Itaque imaginemur, eum obviam factos jugulare; canes eorum lacerare, ac devorare. Sed quid facio? Nam & hoc descriptio multo truculentior avarus, in omnes, ut mors insiliens; omnes, ut Infernus deglutiens; communis generis hominum hostis: quippe qui vellet nullum hominem esse, ut omnia possideret, &c. Sanct. Chrysost. hom. 9. in Matth.

Paralyticus. Paralyticus est peccator in peccato mortali existens. Ratio: quia sicut paralyticus non potest se movere, nec aliquid facere, sic nec peccator potest facere opera meritoria. S. Vinc. Ferr. serm. 1. D. 20. Pent.

Pisces diaboli (peccatores) assabuntur perpetuò super prunas Inferni. Diabolus est carbonarius, de quo Is. 4. *ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas*. Sanct. Bonavent. serm. 2. D. 4. Pasch.

Portio diaboli. Sanct. Ambros. lib. 10. ep. 82. inducit peccatorem, qui nequit dicere illud ps. 118. *Portio mea Dominus*. Sed quoties id dicit, toties veniunt, diabolus, avaritia, luxuria, & scelera, quæ ipsum sibi vendicant, dicentes singula: mea portio es. Horum enim omnium servus est peccator, & ipsa ejus Domini existunt.

Prodigus filius. Manducant siliquas, hoc est, voluptatibus corporis malo dulcibus inhiant, & pascunt dæmones: qui semper corporum vitiis saginantur, & sordibus. S. Chrysol. serm. 2. de Prod.

Prostibulum dæmonum. Repulisti à te Spiritum Sanctum; factus es dæmonum prostibulum. S. Bonavent. serm. de S. Michaele.

Relapsus. Peccasse, est humanum; perdurasse autem in flagitiis non humanum est, sed penitus diabolicum. Sanct. Chrysost. ep. 5. ad Theodosium lapsum. Faciliùs est, casum cavere, quàm lapsos resurgere. Detentis autem, atque confractis, si se statim pœnitentiæ tradere voluerint, multam salutis spem polliceor. Et planta quidem nuper humi consita facilè revellitur; per multum verò tempus radicibus firmata non itidem. S. Chrysost. hom. 80. ad Pop.

Sepulchrum. Sepulchra profectò sunt meretricum diversoria, cum multo fœtore, multa putredine, multa immunditia, sunt repleta. S. Chrysost. 29. in Matth. Quando moritur peccator ad Infernum sepeliendus, mox diaboli ad Luciferum, quasi Curatum, currunt nuntiatum, qui dein exequias parari jubet. In ea, Crucis loco, præfertur signum diaboli, circulus. S. Vinc. Ferr. ser. 5. Dom. 2. Quadrag.

Status miserabilis. Certè si posses animam hominis dediti voluptati, & sceleribus, oculis cernere: non dubitares, multò meliùs esse in sepulchro jacere; atque delictis irretitum detineri: & lapide potiùs premi; atque gravi operculo insensibilitatis. S. Chrysost. hom. 28. in Matth.

Turpissimus. Nihil turpiùs, aut informiùs anima vitiis obnoxia. S. Chysost. hom. 22. ad Pop.

Alia.

In Inferno fit confessio, non tamen DEO sed diabolo Curato illius parochiæ. - *hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum. Nos insensati*. Sap. 5. S. Vincent. Ferr. serm. 2. D. 12. Pent.

Stabulum porcorum. Quando homo est in peccatis, est stabulum porcorum, sed postquam fluminis impetus mundavit eum, efficitur camera, & habitaculum DEI. S. Vinc. Ferr. serm. 1. de S. Joan. B.

Gladius, Ezech. 21. est sententia damnationis: qui de vagina misericordiæ educitur, cùm ulteriùs peccatori non parcitur. S. Bonavent. ser. 4. D. 5. Pasch.

Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit. Sanct. August. expos. 42. ep. Roman.

Æthiops, & *pardus*, significant longæ vos peccatores. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 12.

T I T U L U S VI.

P E C C A T U M.

Abominatio, est peccatum. S. Thom. in 17. Apoc.

Abissus, est profunditas peccatorum. Sanct. Aug. in ps. 35.

Aculeus. *Ubi est mors Aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum*. S. Aug. ser. 45. de temp.

Adeps. In homine spiritualiter est duplex pinguedo; una mala per delectationes corporales. Deut. 32. *Impingnatus est dereliquit DEUM factorem suum* - Et pinguedò devotionis: *sicut adipe, & pinguedine, &c.* Hac pinguedine dum caret anima, fit sicut aranea. S. Thom. in ps. 38.

Ægritudo. Peccatum veniale comparatur ægritudini; mortale morti. S. Thom. 1. 2. q. 72. a. 5. c. Infirmitas, qua Mundus dissipatur. Sanct. Bonavent. diet. sal. t. 1. cap. 1. *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum*, idest, peccata diversa. S. Thom. in psal. 15. Peccatum est spiritualis infirmitas: nam infirmitas corporis ex solutione debitæ proportionis humorum accidit. Sic quando affectiones animæ non sunt proportionatæ, est ibi spiritualis ægritudo. S. Thom. in ps. 6. Tres graves infirmitates incurrit quilibet peccator, quando peccat mortaliter: cœcitatem - surditatem - mutitatem. S. Thom. ser. 3. D. 12. Pent.

Ægyptii. Ægyptiis insequentibus Israelitas similia erant vestra peccata, persequentibus; sed usque ad mare Rubrum. Quid est usque ad mare Rubrum? usque ad fontem, Christi

Cruce, & sanguine consecratum. S. Aug. serm. 119. cap. 8. de temp.

Arbor mala est peccatum; cujus radix est cor, rami sunt sensus. Percutitur cor (ut evellatur) tamquam radix; non oculus, non auris, &c. *Securis ad radicem arboris posita est*. Matth. 3. S. Vinc. Ferr. serm. 5. D. 17. Pent.

Balneum diaboli, est peccatum. S. Bonav. in Prolog. diet. sal.

Barba. Evulsi capillos, & barbam, id est, peccatamentis, & cæsus. S. Thom. serm. de S. Martino.

Basiliscus. *Super aspidem, & basiliscum, &c.* Psal. 90. Aspidem dixit mortem; Basiliscum peccatum. S. Isidor. cap. 5. in Gen.

Bellum. Qui pacem omnibus precatus est, is vitiorum, atque perturbationum bellum ex animo ejecit, id est, peccatum. S. Damasc. paralell. l. 1. c. 18.

Cæcus iste secus viam mysticè est Christianus existens in peccato mortali, quod non est in via. S. Vinc. serm. 1. Quinquag.

Calcaneus. Per calcaneum potest intelligi infirmitas carnis: quia, quando homo deficit, calcaneus labitur. Et sic iniquitas calcanei, id est, peccatum procedens ex infirmitate carnis, circumdabit me. S. Thom. in ps. 48.

Caligo. Umbra mortis dicitur præsens vita caligine peccatorum obscura. S. Thom. in ps. 22.

Camelus significat vitam criminibus tortuosam. S. Isidor. c. 9. in Levit. Camelus nos fuimus; qui nihil rectum in nobis habuimus: qui nunc sarcinam peccatorum exposuimus; & per foramen acus introivimus, hoc est, per arctam, & angustam viam. Arnobius c. 19. in Matth.

Carcer, omnis luminis expers est peccatum. Sanct. Ephr. tom. 3. de Pœnit. Carcer signat statum peccati mortalis. Ratio; quia carcer habet septem conditiones, repræsentantes septem peccata mortalia, &c. S. Vinc. Ferr. serm. de S. Petro ad Vinc. Vide Peccata capitalia.

Causa omnium nostrorum *malorum* est peccatum. S. Aug. ser. 139. c. 3. de temp.

Cereus. Sicut aqua ignem extinguit ardentem; sic pœnitentia diluit crimina fontibus lacrymarum. - In corde pigri ut cereus ardet peccatum: nam in pectore pœnitentis liquescit, ut cera. S. Chrysost. serm. de Pœnit.

Cilicium. Hoc fit de pilis caprarum. Et in Lege veteri hircus caprarum immolabatur pro peccato: & ideo cilicium signat peccatum. Christus ergo dicitur portare cilicium. Psalm. 34. quia indutus est carne; non peccatrice quidem; sed habente similitudinem carnis peccati. Et nos etiam portare cilicium debemus; id est, pœnitentiam de peccatis. S. Thom. in ps. 34.

Civitates istæ ps. 9. sunt, in quibus diabolus regnat: ubi solola consilia, tamquam curiæ, locum obtinent; cui principatui, tamquam satellites, & ministri adsunt officia quorumcunque membrorum, oculi ad curiositatem, aures ad lasciviam, manus ad rapinam. Plebs est, omnes delicatæ affectiones. S. Augustinus in ps. 9. Ergo ubi Rex, ubi Curia, ubi ministri; ubi plebs invenitur; civitas est. Has civitates defuvit; cùm exclusò inde Principe, de quo Joan. 10. pacem reddit interiùs. Idem ib.

Cohors Sathanæ. Istæ (peccata) sunt Sathanæ cohortes, istæ diaboli legiones; ista sunt, quæ Mundum sepulchris obsederunt. S. Chrysol. serm. 12.

Color. Certè peccator niger color esse voluit. S. Augustin. serm. 15.

Coluber. Cervus, peremptis serpentibus, ad fontes acriùs currit. Serpentes, vitia tua sunt. Consume serpentes iniquitatis; tunc ampliùs desiderabis fontem veritatis. S. Aug. in psal. 41. Peccatum conceptum coluber est: in præcordiis hominis parit mortem, nisi fuerit pœnitentia expiatum. S. Chrys. serm. de Pœnit.

Compedes, & *retia*, sunt peccata. S. August. serm. 175. de temp.

Consumptio naturæ alienæ, amissio gratuitorum; infectio proximorum, separatio à gaudiis Sanctorum, & Angelorum, est peccatum. S. Thom. D. 2. post Octav. Epiph.

Corruptio: quia ducit ad nihil. S. Bonavent. Centiloquio p. 1. serm. 4. Peccatum est corruptio speciei, modi, & Ordinis. Id. ib. serm. 3.

Criniculi. Non solùm vincula, sed & criniculi sunt. S. Aug. in ps. 57. Criniculis peccatorum. Prov. 5.

Dæmon. Si quis conscientiam habet alicujus vitij sorde polluta; filiam habet malè à dæmonio vexatam. Rabanus apud Sanct. Thom. in Cat. sup. 15. Matth. Moraliter peristam dæmoniacam intelligitur anima peccatrix. S. Thom. serm. 4. Sexagesf. Peccatores sunt dæmoniacis impuriores. Sanct. Dionysius Areop. de Eccl. hierarch. cap. 3. §. 2. Magnus dæmon peccatum est. Quod si abjeceris abs te, major tu, eris mihi crede, quàm qui dæmonia ejiciunt. S. Chrysostom. hom. 33. in Matth.

Debilitas. Notandum, quia priùs Dominus aufert debilitates, Matth. 15. & postea cibat: quia priùs sunt removendæ peccata; & postea anima Verbis DEI nutrienda. Glossa apud S. Thom. in Cat. sup. 15. Matth.

Debitum, *Decem millia talentorum*. Matth. 18. peccata in DEUM dicta sunt. S. Chrysost. de prodit. Juda.

Defluxus. *Defluxit terra*. Psal. 74. Unde defluxit, nisi de peccatis. Ideo & *delicta* dicuntur. Delinquere est, tamquam de liquido quodam destuere à stabilitate firmamenti. S. Aug. in psal. 74.

Dentes diaboli. Quid sunt detractiones, contentiones, blasphemiæ, perjuria, &c. nisi dentes diaboli? Ps. 123. *Benedictus Dominus! qui non dedit nos in captionem dentibus eorum*. S. Bonav. serm. 3. D. 4. Pent.

Descensus. Peccatis suis unusquisque descendit; & meritis ascendit. S. Ambr. ser. 21. in ps. 118.

Equus. *Mulus*. Omnes, qui luxuriæ, superbiæ, &c. deservunt, quasi equi quidam sub curru Pharaonis, id est, sub regimine diaboli sunt. S. Isidor. c. 3. in 1. Reg. Mulus luxuriosus est; tamen non generat. Sic peccata luxuriæ infructuosa sunt. Rom. 6. *quem ergo fructum habuistis tunc, &c.* Vel equus portat sessorem indifferenter; & mulus onus quodcumque. Peccatori duo imponuntur: sessor scilicet diabolus; & onus, scilicet peccatum. Non sitis ergo sicut equus non discernens inter sessores: an scilicet Christus sit? an diabolus? Nec sicut mulus; qui quodlibet onus, scilicet peccatum, indifferenter portat. S. Thom. in ps. 31. Est peccatum malus equus. Sanct. Thom. in ps. 31.

Ebrietas. Est & absque vino ebrietas. Est enim ebrietas, & in ira, & in absurda concupiscentia, & in avaritia, & in amore gloriæ; denique in aliis innumeris affectibus. Ebrietas enim nihil aliud est, quàm excidisse à recta ratione: deliratioque, & sanæ mentis privatio. S. Chrysostom. orat. 5. adv. Judæos.

Exactor. Semper nobis noster error (peccatum) tamquam malus exactor occurrit: vel tamquam improbus fœnerator conveniens debitorem. Unde Dominus. Joan. 8. *qui facit peccatum, servus est peccati*. S. Ambr. in ps. 35.

Falsitas. Peccatum est sicut falsitas in panno. - Ejus mercator est diabolus; cujus principium delectatio, medium remorsus conscientiæ, finis gehenna. Diabolus tantùm initium ostendit; sicut malus venditor facit. Sanct. Bonav. diet. sal. t. cap. 2.

Fæces. Timor Domini instar antidoti purgat omnes peccati fœces. S. Bonav. diet. t. 6. c. 1.

Febres. Peccatores laborant septem febribus, &c. Vide Peccata Capitalia *Febres*. Peccatum est febris tertiana propter triplicem concupiscentiam, scilicet divitiarum, deliciarum, & honorum. Sanct. Bonavent. diet. sal. tit. 1. cap. 1. Peccata sunt febres animæ. Sanct. Augustin. L. de decem chord. cap. 8.

Fera crudelis, est peccatum; & non uno capite (unde hydra) in hominum genus sævire contenta. S. Chrysol. serm. 111.

Fermentum Pharisæorum sunt acta, & vita eorum. Fermentum Herodis est adulterium, homicidium, &c. Ven. Beda apud S. Thom. in Cat. sup. 5. Marci.

Ferrum. Incurvatus sum multo vinculo ferri, id est, peccati. 2. Paral. 36. in orat. Manasse. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 21.

Ficus. Folia ficulneæ intelliguntur peccata. Sanct. August. tr. 7. in Joan. apud S. Thom. in Cat. sup. 1. Joan. Mysticè per ficum designatur peccatum. S. Thom. in 1. Joann. lect. 16 Dominus JESUS sub ficu vidit omne hominum genus. Isto enim loco, Joan. 2. intelligitur, per arborem sici significasse, peccatum. Non ubique hoc significasse, sed hoc loco, ut dixi. *Cùm esses sub ficu, vidi te*: cùm esses sub peccato, vidi te. Et ad rem quidem respiciens gestam, recordatus est Nathanael, se fuisse sub ficu; ubi non erat Christus. S. Aug. serm. 40. de verb. Dom.

Filii. *De abscondito suis adimplentur est venter eorum*, id est, de peccatis non confessis. Venter eorum est conscientia; vel memoria, vel carnalis concupiscentia, vel sensualitas. *Saturati sunt filiis*, id est, peccatis. Alia litera habet: saturati sunt porcina, id est, immunditia peccatorum. S. Thom. in ps. 16. Peccatores sunt filii diaboli, non nascendo, sed imitando. S. Aug. tr. 4. in 1. ep. Joan.

Fœnum, sunt peccatores. S. Augustin. in ps. 91. Exoriantur peccatores - sicut fœnum. ps. 91. Quid est, sicut fœnum? Vicent, cùm hyems est; sed æstate arescent. Attendis florem fœni. Quid citiùs transit? quid lucidiùs? quid viridius? Non te delectet viriditas ipsius? sed time ariditatem ipsius. Sanct. August. in ps. 91.

Frigus. Notandum, quòd peccatum dicitur frigus; quia extinguit calorem dilectionis. Matth. 24. *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum*. Quia congelat humorem devotionis. Eccl. 43. *Frigidus venetus Aquilo, &c.* Quia retardat motum bonæ operationis. Prov. 20. *propter frigus, &c.* S. Thom. in 6. Jerem. in fine.

Fru-

Fructus mali. Arbor mala, vetus homo est; qui malos fructus facit, id est, peccata. Arnobius c. 10. in Matth.

Fumus. Hoc est peccatum naturæ, quod est fumus oculis, quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara salsedo. S. Chrysol. ser. 111.

Fur. Peccatum est, fur, sponte introductus in thalamum animæ, pretiosum gratiæ thesaurum exhauriens. S. Bonav. Opusc. lumin. Eccl. ser. 2. in principio.

Gibbus. In camelis mysticè divites ad fidem conversi; qui & onus divitiarum projecerunt, gibbum peccati. S. Thom. in 60. Is.

Hospitium Sathanæ. Qui modò flent commissa, modò flenda committunt, sunt Sathanæ hospitium. Qui opportunitate malefaciendi carent, voluntate tamen parati sunt; sunt Sathanæ tabernaculum: qui non solùm peccant, sed etiam alios ad peccandum trahunt, sunt castra diaboli: qui credunt se esse sanctissimos plenariè, & sunt pessimi, sunt templum diaboli. S. Bonav. in ps. 88.

Infernus. Per Infernum intelligitur mentis obstinatio in peccato. S. Thom. in ps. 9. Potest etiam Inferni nomine desperatio peccatoris designari; de quo psal. 6. *in Inferno quis confitebitur tibi*. Rectè autem desperantium corda nubibus comparantur: quia & caligine erroris obscura sunt, & peccatorum multiplicitate condensa - Sed claritate extremi Judicii dissipantur. S. Greg. in l. 8. cap. 14. *In Inferno*, id est, in profundo peccatorum, quis confitebitur tibi. Sanct. Thom. in ps. 6.

Infirmitas. Peccatum est spiritualis infirmitas: nam infirmitas corporis ex solutione debitæ proportionis humorum accidit. Sic, quando affectiones animæ non sunt proportionatæ; est ibi spiritualis ægritudo. S. Thom. in ps. 8.

Jugum. Stat trahit vitula Is. 5. juxta 70. lorum jugi: quæ etsi non tenetur è proximo, tenetur tamen; nec se explicat, & absolvit: ità trahit unusquisque peccator indomitis moribus iniquitates. Qui putat se liberum; quia non est jugo subditus, subjectusque judicio: & nescit, quòd non sit exutus; sed magis, ut illa vitula, & ipse implicat se suorum nexibus peccatorum. Sanctus Ambros. serm. 8. in psalm. 118.

Lacus. Dicitur lacus miseria temporalis, propter ejus profunditatem, & multiplicitatem. Potest etiam referri ad miseriam - *de lacu miseriæ*, id, est deprofundo peccatorum. S. Thom. in ps. 39. Lacus miseriæ, prfunditas iniquitatis est. S. August. in ps. 39.

Languor animæ. Quid sunt peccata, & vitia, nisi languor animarum? S. Greg. mor. l. 6. c. 3.

Lapis. Peccata mortalia magis comparantur ferro, vel plumbo, vel lapidi; tum propter gravitatem, &c. Peccata verò venialia comparantur ligno, fœno, & stipulæ: tum propter levitatem, tum quia ab eis aliquis facile expurgatur per: ignem. S. Thom. lect. 2. in 1. Cor. 3. Peccata sunt lapis. Id. de Sacr. Alt. c. 17.

Lepra, est peccatum, animarum nostrarum. Ille leprosus est; cujus mala voluntas manifestatur per malum actum. S. Thom. in 8. Matth.

Lex. Peccatum originale comparatum ad corpus, dicitur lex carnis, lex membrorum - tyrannus, fomes. S. Bonavent. Centiloq p. 1. serm. 4.

Ludus. Peccatum est, sicut ludus aleatoris; qui vulgo dicitur *ludus corrigia*- diabolus est falsus aleator, seu corrigiator. S. Bonav. diet. sal. t. 1. c. 2.

Lutum. Peccata sunt lutum. S. Thom. de Sacr. Alt. cap. 17. Aurum Justitia, iniquitas lutum est. Et verè lutum; quia eos inquinat, qui sibi appropinquaverint. Sanct. Ambros. in ps. 35.

Macula. Peccata sunt macula animæ. S. Thom. in ps. 31. Peccata sunt maculæ, & rugæ. S. Aug. in ps. 39.

Malum. Propriè malum dicitur peccatum. S. Maximus sup. ep. 8. S. Dionys. Areopag. Malorum omnium nostrorum causa est peccatum. S. Aug. ser. 119. c. 8. de temp. Nullum est grave malum, nisi peccatum: non paupertas, non ægritudo, non contumelia, non calumnia, non ignominia, non quæ omnium mors malorum esse videtur. Hæc enim calamitatum nomina Philosophantibus sunt tantùm nomina rebus carentia: vera autem calamitas DEUM offendere; & eorum, quæ ipsi non placent, aliquid facere. Sanct. Chrysost. hom. 5. ad Pop.

Mare. Maximi peccatores sunt mare. S. Thom. in 10. Apoc. Super terram, id est, sunt peccatores, terrenorum amatores, - Terra licèt peccatores significet; tamen mare peccatorem signat sub majori gravitate scelerum. Idem ibidem.

Miseria maxima, est culpa. Miseria autem felicitati opponitur; quæ consistit principaliter in actu virtutis perfectæ. S. Thom. in ps. 24. Dicitur lacus miseria temporalis, propter ejus profunditatem, & multiplicitatem. Potest etiam referri ad miseriam - *de lacu miseria*, id est, de profundo peccatorum, S. Thom. in ps. 39.

R. P. Andreæ Spanner.

Moles. Peccata venialia sunt arena; mortalia sunt moles. S. Aug. in ps. 39.

Monstrum, homo peccator est. S. Thom. Comment. sup. Præfat. Boetius in l. 1. de Trinit.

Mors. Sicut vermis ex ligno nascitur, & illud rodit, & comedit, suam ab ipso originem habens: sic tristitia, & mors, de peccato natæ sunt, & peccatum absumunt. Igitur nè timeamus mortem; sed peccatum timeamus dumtaxat, & propter illud doleamus. Sanct. Chrysost. hom. 5. ad Pop. Peccatum mors dicitur: quia per ipsum homo à Domino, qui est vita, separatur. Sanct. Thom. in 2. Ephes. lect. 1. Per peccatum mors intelligitur, sicut scriptum est: *anima, quæ peccaverit, ipsa morietur*. S. Isidor. cap. 12. in Levit. Mors est, privatio vitæ. Mors ergo quantò meliori vita privat, tantò est pejor. Privat autem spiritualis mors anima vita gratiæ, quæ est optima: quia est per DEUM. Sanct. Thom. in ps. 33. Peccatum veniale comparatur ægritudini, mortale morti. Sanct. Thom. 1. 2. q. 72. a. 5. c.

Nox. Sciendum, quòd tempus illud circa finem Sæculi dicitur nox, propter quatuor: propter errorum obscuritatem, soporis profunditatem, peccandi securitatem, charitatis frigiditatem. S. Thom. serm. 2. in festo S. Agnetis Moraliter lectus, in quo homo quiescit, est conscientia. Hanc lavat homo per lacrymas in pœnitentia. Per stratum verò designantur peccata, quæ substernuntur conscientiæ. *Per singulas noctes*, id est per singula peccata. De singulis enim peccatis debet homo pœnitendo plorare. S. Thom. in ps. 6. Nox est peccatum. S. Bonavent. in Prologo dietæ.

Onus. Nota super illo verbo: *onera vestra pondere gravi, &c.* Is. 46. Quia peccatum, quemadmodum onus, fatigat. Primò propter sollicitudinem in excogitando. Prov. 4. *Non enim dormiunt, &c.* Secundò propter laborem in exequendo. Sap. 5. *Lassati sumus &c.* Tertiò propter confusionem in recogitando. Rom. 6. *Quem ergo fructum, &c.* Quartò propter frustrationem in expectando. Prov. 11. *Expectatio solicitorum peribit*. S. Thom. in 46. Is. Peccatum quemadmodum onus fatigat. *Lassati sumus in via iniquitatis*. Sap. 5. S. Thom. in 46. Is. Peccatori duo imponuntur: sessor scilicet diabolus, & onus peccatum. S. Thom. in ps. 31.

Palea. Cùm districti Judicis sententia venerit, omnes iniqui quasi paleæ ante ventum erunt. Quia, ut ità dicam, iræ flatu subito levantur, & asportantur in ignem. S. Greg. mor. l. 5. c. 22. sup. 21. Job.

Paralysis. Paralyticus jacens in lectulo, anima est vitiis desolata in corpore suo. S. Isidor. in allegor. Peccata faciunt hominis animam paralyticam. S. Chrysol. serm. 30.

Paries. Peccata nostra sunt paries inter nos, & DEUM. Item Caro. Unus mihi obstet paries corporis; & non multæ interfint maceriæ vitiorum. S. Bernardus serm. 56. in Cant. Paries quidam, eminentia delictorum est. Sanct. Ambr. in ps. 61.

Pecus. Peccata dicuntur quasi pecudum acta. S. Vinc. Ferr. serm. 2. fer. 6. post Cin.

Pestis, sunt vitia. S. Isidor. c. 16. in Deut.

Pix, & pili (Dan. 14.) significant similitudinem carnis peccati. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 28.

Plaustrum, dicitur peccatum: quia opprimit servitutis onere, cordis timore, conscientiæ inquietudine. Sanct. Thom. in 5. Is.

Plumbum. Peccato nihil gravius. Propterea Zacharias id plumbi figuravit similitudine. S. Chrysost. hom. 1. de Pœnitentia.

Podagra, est peccatum; propter acediam, invidiam, &c. S. Bonav. diet. salm. t. 1. cap. 2.

Pondus. Peccatum est pondus gravissimum; quod patet: quia subitò traxit gravissimam catervam Angelicam de supremo loco ad infimum. S. Thom. in 8. Apoc.

Porta. Duplices sunt portæ: quædam sunt malæ; quæ claudunt aditum ad vitam: aliæ bonæ; quibus aperitur via vitæ. Portæ malæ sunt peccata; bonæ autem sunt virtutes. S. Thom. in ps. 23.

Profundum. *In Inferno autem*, id est, in profundo peccatorum, *quis confitebitur tibi?* S. Thom. in ps. 6.

Pruina. Significatur vitium - quo charitas proximi congelascit. S. Aug. in ps. 77.

Puteus. *Neque coarctet super me puteus os suum*. Ps. 68. Magnus est puteus, profunditas iniquitatis humanæ. *Peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnet*. Clausit super eum puteus os suum. Quare clausit os suum? quia clausit os illius: perdidit enim confessionem. Sanct. August. Conc. 1. in ps. 68.

Putredo. Peccatum est sicut putredo in pomo. S. Bonav. diet. sal. t. 1. c. 2.

Restis, peccata significat: sicut dicitur Is. 5. *Væ eis, qui trahunt &c. Ligate illi manus, &c.* Matth. 22. Non esset unde illi ligarent manus, & pedes; nisi sibi ipse restem fecisset. S. Aug. in ps. 130.

Rete. Quot vitia, tot retia, quot peccata, tot laquei hæreditarii jam te nexus tenebant. Venit ad laqueos JESUS, ut

Adam solveret. - Omnes reibus tenebamur, Sanct. Ambr. ſ. 6. in pſal. 118. Peccatum eſt ſicut rete, & ſicut virga inviſcata. S. Bonav. diet. ſal. t. 1. c. 2. Peccata ſunt compedes, & retia. S. Aug. ſ. 175. de temp.

Rixa cum DEO, Quamdiu non confiteris peccata tua, quodammodo rixatis cum DEO. Quomodo enim non cum illo litigas; qui, quod illi diſplicet, laudas? Punit ille furem; tu furtum laudas &c. S. Aug. in pſ. 74.

Rota, *Pone illos ut rotam*, Pſ. 28. Quomodo rota ex his, quæ retro ſunt, extollitur; ex his, quæ antè ſunt, dejicitur: ſic ſiunt homines inimici populi DEI, S. Aug. in pſ. 82.

Ruga. Peccata ſunt maculæ, & rugæ. Epheſ. 6. S. Auguſt. in pſ. 39.

Sanguis, Peccata mortalia in S. Scriptura dicuntur Sanguis. Ideo David. pſal. 50. *Libera me de Sanguinibus*. S. Vinc. Ferr. ſ. 3. Dom. 1. Adv. Per Carnem, & Sanguinem, ſolent carnis peccata deſignari. Sanies, putredo ſanguinis eſt. Quid verò accipimus Saniem, niſi carnis peccata, & longa vetuſtate pejora? S. Greg. mor. lib. 3. cap. 14. Edom idem dictus eſt, qui & Eſau. - Edom *Sanguis* dicitur. Noli mirari: ad ſanguinem pertinet omnes carnales, S. Auguſt. in pſal. 136. Per Sanguinem peccatum ſignatur. S. Thom. in 8. Apoc. Peccator patitur fluxum ſanguinis tribus modis. 1. Per nimium amorem conſanguineorum. 2. Propter fluxum carnalium delectationum. 3. Propter operationem quorumlibet peccatorum. *Sanguis ſanguinem tetigit*, ideſt, peccatum. S. Thom. ſ. 2. Dom. 24. Pent.

Scabies. Peccata ſunt puſtulæ, & horrenda ſcabies, animam deformem facientes. S. Aug. ſ. 41. de Sanctis.

Scorpius. Peccatum quaſi Scorpius eſt: pupugit nos; & mortui ſumus. S. Aug. ſ. 45. de temp.

Semen. Semen diaboli, vitia ſunt univerſa. Goffrid. Abb. ſ. 3. de Nat. Dom.

Senectus. Animæ noſtræ ſeneſcunt, & antiquantur de peccato mortali. Quia omnes defectus, quos ſenectus dat corpori naturaliter, eoſdem defectus dat peccatum animæ ſpiritualiter, vel moraliter. Ideo dicit thema: *renovamini ſpiritu mentis veſtræ*. Epheſ. 4. Sex ſunt defectus, quos ſenectus adducit corpori naturaliter. Primus defectus eſt dealbatio capillorum - Capilli, animæ ſunt cogitationes - Dico, quòd perſona exiſtens in gratia, habeat capillos nigros, ideſt, cogitationes ex humilitate. Cant. 5. *Coma nigra quaſi corvus*. Iſte (Phariſæus Luc. 18.) habebat capillos albos. Secundus defectus, eſt obturatio ſenſuum. - Perſonæ in peccatis nihil ſentiunt de malis animæ, ſed corporis. Tertius defectus, eſt corrugatio pellis. Hæc ſignificat peccatorum ſimulationem. Alii ſunt; alios ſe oſtendunt: non ſunt explicati, & ſinceri. Quartus defectus eſt, incurvatio capitis: peccatum enim inclinat hominem ad terrena. Publicanus, Luc. 18. *Non levabat oculos, &c. Mulier inclinata*. Luc. 13. Quintus defectus eſt debilitatio membrorum: ideo ſenexit baculatus. Peccatum hanc in animam inducit. *Peccatum peccavit Jeruſalem; propterea inſtabilis facta eſt*. Thr. 1. Sextus defectus, eſt appropinquatio ad mortem. Job 21. *In punctio ad inferiora, &c.* S. Vincent. Ferr. ſerm. 4. Dom. 20. Pentec.

Sepulchrum. Ubique Scriptura ſepulchra pro vilibus ducit; quibus degeneres, & vitæ hujus cupidi, comparantur. Domus enim Juſtorum non in terra eſt, ſed in cœlo. Philip. 3. *Noſtra converſatio in cœlis eſt*. Ipſa eſt domus noſtra, quæ eſt Chriſti. - Piis ergo domus eſt Eccleſia; piis patria, cœlum eſt. Luxurioſis domus, ſepulchrum eſt. Denique tamquam in ſepulchro vivunt, qui poſſunt dicere: *manducemus, & bibamus; cras enim moriemur*; reſurrectionem ante oculos non habentes. S. Ambroſ. in pſ. 48.

Serpens. Delectatio ſerpentino illapſu hominis irrepſit affectibus. Itaque non immeritò ſanctus Moyſes delectationem ſerpentis figuravit ſimilitudini. Prona eſt enim in ventrem ſicut ſerpens: non pedibus incedens, aut ullis elevata cruribus; ſed ſinuoſo flexu totius ſui velut corporis lubrica. Ei terra cibus eſt, ſicut ſerpenti: quoniam eſcam neſcit cœleſtem, &c. Sanct. Ambroſ. l. 6. ep. 42. Fugiamus delectationem ſicut ſerpentem. Multas artes habet, & maximè in hominem. Nam alia animantia cibi aviditate capiuntur: homo, quantò plures ſenſus oculorum, auriumque habet; tantò majora pericula. Id. ibidem.

Somnus. Dormire, eſt in peccatis jacere. S. Greg. mor. l. 8. cap. 10.

Spina, culpa eſt; ſpina pœna eſt, &c. S. Bern. ſ. 48. in Cant. Spinæ, ideſt, remorſus conſcientiæ infigitur cordi meo. - Spina ſignat ſuperbiam - Spina peccatum intelligitur. S. Thom. in pſal. 31. Aſcendent ſupra eam vepres, & ſpinæ, ideſt, majora, & minora peccata. S. Thom. in 5. Iſ.

Statua Nabuchodonoſoris, Dan. 2. Significat figmenta peccatorum. S. Thom. de Sacr. Alt. c. 24.

Stercus. Quemadmodum ſi quis citharam aureis fidibus coaptatam, in manus ſumeret; &, cùm pulſare deberet, ſtercore, atque cœno ipſam indignè deturparet. Similiter hi quoque faciunt (guloſi) Stercus autem, non alimentum, ſed delicias, à voracitate appellavi. Quod enim neceſſitatem incomedendo excedit, id non alimentum, ſed peſtis eſt: & os enim, & fauces, & lingua, non ad comedendum ſolùm, ſed ad majora quoque creata ſunt. S. Chryſoſt. hom. 45. in Matth.

Sterilitas. Magna eſt ſterilitas, iniquitas. S. Aug. Conc. 24. in pſ. 118.

Stillicidium, eſt peccatum; quod provenit aliunde; ut alterius ſuggeſtione. S. Bonav. in pſ. 100.

Taberna. Peccatum eſt ſicut taberna. S. Bonav. diet. ſal. t. 1. cap. 1.

Tenebræ. Ipſe tibi es caligo, vel lumen: caligo iniquitatis eſt, tenebræ peccatorum, lumen innocentiæ. Sanct. Ambroſ. in pſ. 43. Peccata ſunt tenebræ. S. Thom. in 1. Joan. 1. Peccatum eſt tenebræ intellectus. S. Aug. apud S. Bonav. Centiloq. p. 1. ſect. 3. Stultus, ideſt, peccator, in tenebris, ideſt, in peccatis ambulat. S. Thom. in pſal. 18. Peccata tenebræ animarum ſunt. S. Aug. de Baptiſmo contra Donatiſtas, l. 1. c. 11. Chriſtus lucem ſeipſum appellat, de quo ſuprà Evangeliſta dixit: *erat lux vera*; tenebras verò appellat peccata. Ven. Beda apud S. Thom. in Cat. ſup. 3. Jon.

Torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Iniquitatis torrentes, ſunt peccata. S. Vinc. Ferr. ſ. 6. de Acedia.

Trabs, eſt peccatum mortale, - feſtuca veniale. S. Vinc. Ferr. ſ. 1. D. 5. Pent.

Tyrannus. Peccatum eſt crudelis tyrranus. Sanct. Chryſol. ſ. 116.

Vanitas. Notandum, quòd peccatum dicitur vanitas. Sanct. Thom. in 2. Jerem. quia phantaſticum in eligendo. Pſal. 39. *Beatus Vir, cujus eſt nomen &c.* Quia tranſitorium in permanendo. Pſalm. 77. *Defecerunt in vanitate &c.* Quia fallax in expectando. Eccl. 34. *Vana ſpes, & mendacium &c.* Quia infructuoſum in conſequendo. Iſ. 49. *In vacuum laboravi &c.* Id. ibid.

Venenum. *Vox Domini præparantis cervos*, ideſt, ſanctos, & perfectos viros: quia ſicut cervi reppellunt venenoſa; ità ſancti reppellunt omne peccatum. Et ſicut ſancti per ſpinas incedunt ſine læſione; ità ſancti per vanitatem Mundi tranſeunt ſine delectatione. S. Thom. in pſ. 28.

Veſpera. Hujus (tertiæ diei) veſpera fuit peccatum, & malitia peſſimi Regis Saul. S. Iſid. c. 3. in Gen.

Vinculum, Peccatum, eſt ſicut vinculum; quo porcus ducitur ad macellum, & bos ad victimam. Sanct. Bonavet. diet. ſal. t. 1. cap. 2. Non eſt pejus vinculum, quàm quo ex peccatis fit excœcatio; neque funis pernicioſior. S. Ephr. in ſuo Teſtamento. Quid ſignificant duæ catenæ (Petri) quæ tenent peccatorem vinctum? Dico: quia prima eſt longa conſuetudo; ſecunda, mala ſocietas. S. Vinc. Ferr. ſ. de S. Petro ad Vincula.

Vinum. Quid eſt Concupiſcentia ſæcularis, niſi uva reprobæ mentis? Quid eſt fervor peccandi, niſi liquor vini? qui peccatoris mentem æternorum bonorum immemorem facit. S. Greg. l. 3. c. 5. in 1. Reg.

Vitulus. Nos moraliter DEO offerimus vitulum, cùm carnis ſuperbiam vincimus. S. Iſid. c. 11. in Exod.

Umbra mortis, eſt pravâ operatio: quæ de imitatione antiqui hoſtis, quaſi de corporis lineamentis exprimitur. S. Greg. mor. l. 11. c. 12.

Uſura. Quæ ſunt iſtæ uſuræ, niſi peccata? quæ etiam debita appellantur. Uſuras autem appellatas puto: quia plus mali invenitur in ſuppliciis, quàm commiſſum eſt in peccatis. Nam v. g. cùm homicida tantùm corpus hominis perimat, animæ autem nihil nocere poſſit; ipſius & anima, & corpus, perditur in gehenna. - Matth. 25. *Ego veniens cum uſuras exigerem*. S. Aug. in pſ. 71

Uva acerba. Quid namque uva acerba, niſi peccatum eſt? Uva acerba, eſt fructus ante tempus - qui comederit, dentes ejus obſtupeſcunt. S. Greg. mor. l. 11. c. 18.

Vulnus. Si quis vulnus habeat; quid timere dignum eſt? ſaniem? an medici ſectionem? ferrum, aut ulceri populationem? Peccatum ſanies eſt, pœna ferrum medicinale. Sicut igitur ſaniem habens, & ſi ſecatur, malè habet; & cùm non ſecatur, tunc eſt in majoribus malis; ita peccans, etiamſi non puniatur; omnium eſt miſerrimus. Et tunc maximè miſer, cum non punitur, & grave nihil patitur. S. Chryſoſt. hom. 6. ad pop. Peccatum eſt, ſicut vulnus in corpore humano. S. Bonav. diet. ſal. t. 1. cap. 2.

TITULUS VII.

PECCATA SEPTEM CAPITALIA.

Cæcitas, Quadruplex eſt cæcitas. Cæcitas concupiſcentiæ ſignificatur in Sampſone. Judic. 16. Cæcitas ſuperbiæ in Sedechia. 4. Reg. 25. Cæcitas infidelitatis in Elyma. Act. 13. qui reſiſtebat Paulo prædicanti. De quo: *Ecce manus Domini ſuper te; & eris cœcus &c.* S. Bonav. ſ. 3. in Quinquag.

Cæ-

Cælo excluſa. Non eſt dignus intrare ſuperbus (Regnum cœlorum) & alius: quia ab humili, & baſſo oſtio, quod eſt Chriſtus, conquaſſabitur. Non invidus; quia ejus *Regni participato in idipſum*. Pſal. 121. Non iracundus: quia ibi eſt ſumma pax. Philip. 4. Non avarus: quia foramen acus camelum cum ſarcinis non admittit. Matth. 19. Non guloſus: quia *regnum DEI non eſt eſca, & potus*. Rom. 14. Non luxurioſus: quia ibi *neque nubent, neque nubentur*. Matth. 22. S. Bonav. ſ. 2. D. 3. Quadr.

Currus, *Hi in curribus, & hi in equis*, Pſal. 19. Currus ſignificat tentationes: quæ ad inſtar rotarum volvuntur de una in aliam. Equi dæmonum, ſunt peccata mortalia. Hi quatuor equi. Apoc. 6. ſunt ſuperbia, luxuria, avaritia, invidia. Primus equus albus deſignat ſuperbiam. Ratio: color albus præ cæteris apparet: ſic ſuperbus ſuper alios vult apparere. S. Vinc. Ferr. ſerm. 4. D. 3. Paſch. Equus rufus ſignificat luxuriam; niger avaritiam; pallidus invidiam. Id. ibid.

Febres. Peccatores laborant ſeptem febribus. Prima eſt continua: quæ eſt luxuria. Pſal. 4. *Fornicati ſunt, &c.* Secunda quotidiana, eſt gula. Iſ. 56. *Comedamus, &c.* Tertia tertiana; quæ ſignificat iracundiam. - Quarta quartana, quæ ſignificat Acediam. Quinta hectica, quæ eſt avaritia; quæ difficilè, vel numquam curatur. Sexta ephemera; quæ eſt ſuperbia: quæ citò deficit. Job 24. *Elevati ſunt ad modicum*. Septima putrida: quæ eſt invidia. Prov. 14. *Putredo oſſium invidia*. Sanct. Thom. ſerm. 2. D. 2. Pent. Febris quotidiana ſuperbiam, podagra acediam, paralyſis iram, vel invidiam, hydropiſis avaritiam, dolor viſcerum iracundiam, ſquinantia gulam, lepra luxuriam, ſignificat. Et de peccatore dicitur. Iſ. 1. *à planta pedis &c.* S. Bonav. diet. ſal. t. 1. c. 1.

Languor. Eſt malus languor avaritiæ languor. - eſt languor malus luxuria, libido, concupiſcentia, delectatio, fæcularis ambitio; qui citò corrumpit ſalutem ſobrietatis. Sanct. Ambroſ. in Pſ. 1.

Lepra. Propter ſeptem malas conditiones, quas habet lepra, ſignificat ſeptem peccata capitalia. Prima facit hominem inflare ex ſuperbia. Secunda facit ſitire avaritia. Tertia, eſt morbus contagioſus luxuria. Quarta, conſumit humidum radicale invidia. Quinta facit anhelitum fœtidum gula. Sexta, vocem raucam ira. Septima debilitat omnia membra acedia. S. Vinc. Ferr. ſ. 9. D. 3. Adv.

Mare. Mundus, ſive Gentilitas, dicitur mare; ratione tumoris propter Superbiam; inquietudinis, propter gulam, fœtoris quantùm ad luxuriam; rapacitatis, quantùm ad avaritiam; fervoris, quantùm ad iracundiam; amaritudinis, quantùm ad acediam; obſcuritatis, quantùm ad perfidiam. S. Thom. in 8. Apoc.

Planetæ. Septem Planetæ ſignificant ſeptem vitia. Saturnus ſignificat invidiam. Jupiter gulam, Mars iram, Sol ſuperbiam, Venus luxuriam, Mercurius avaritiam: Luna acediam, propter mutabilitatem, propter pigritiæ frigiditatem. S. Thom. ſerm. 2. D. 10. Pent.

Podagra. Peccatum podagra eſt, propter acediam, invidiam, iram, avaritiam, gulam, luxuriam. S. Bonav. diet. ſal. t. 1. cap. 2.

Principes diaboli. Pharao eſt diabolus: hujus Principes ſunt luxuria, avaritia, & cætera vitia. Luxuria turpitudini carnis, præeſt; avaritia in peccatis rapinæ, & fraudis, ſortita eſt principatum. S. Bonav. ſerm. 39. in Cant.

Sepulchra. Ezech. 32. Nominantur ſeptem ſepulturæ Inferni. Ibi Aſſur, ibi Elam, &c. Nota Aſſur, quod interpretatur *nemus*, eſt ſuperbia. Elam, interpretatur *abjectio in congregatione*, eſt avaritia. Moloch, *captivatio*, eſt luxuria. Idumea, *ſanguinolenta*, eſt gula. Aquilo, *parturiens*, eſt ira. Tubal, *fletus*, eſt invidia. Pharao, idem eſt, quod *denudabitur*, & eſt acedia. S. Vinc. Ferr. ſ. 6. à Pent.

Viæ diaboli, ſunt ſuperbia, & cætera peccata: ſed hæ viæ omnes ſunt in circuitu: *impii in circuitu*. Pſalm. 11. *Circuit quærens &c.* 1. Petri 5. *Circuivi* Job 1. & 2. S. Bernardus ſerm. 6. in Pſ. 90.

Zizania. Maledicuntur zizania: quia mali ſunt lolium per luxuriam, vicia per avaritiam, avena per ſuperbiam. Lolium enim pervertit ſtatum rationis, & luxuria ſimiliter. Vicia, quæ amara eſt, ſignificat avaritiam; quæ miro modo affligit avaros. Avena, propter vanitatem, ſignificat ſuperbiam. S. Thom. ſ. 2. D. 2. Epiph.

Alia promiſcuè.

Leviathan tentat de ſuperbia, *Aſmodeus* de luxuria, *Mammona* de avaritia, *Beelzebub* de invidia, de gula *Beelphegor*, *Bralberith* de ira, *Aſtaroth* de acedia. S. Vinc. Ferr. ſerm. 2. de S. Dominico.

Invidi aſſimilantur Cain. Gen. 4. Avaritia comparatur. 1. Sterquilinio: quia aggregatum corrumpit, & fœtet; diſperſum verò facit agros fructificare. Sic divitiæ avari. Ezech. 7. *Aurum in ſterquilinium &c.* 2. Porco: quia nihil valet, quando vivit. Sic avarus: quia non vult eleemoſynam dare. S. Vinc. Ferr. de propr. &c. c. 2.

Nota, quod diabolus in quibus non invenit fidem Catholicam, vel fortem; in illis ſculpit, & format figuram leonis, ideſt, peccatum ſuperbiæ; in quibuſdam figuram draconis, peccatum invidiæ; canis, iræ; talpæ, avaritiæ; aſini, acediæ; lupi, gulæ; urſi, luxuriæ. Contra quæ monet Apoſtolus Rom. 12. *Nolite conformari huic ſæculo*, S. Bonav. diet. ſal. t. 10. c. 5.

Litera, quas magiſter diabolus tabulis cordium noſtrorum inſcribit, ſunt avaritia, odium, invidia, & cætera peccata. Sed peſſimus magiſter non niſi malas novit inſcribere literas. Ab hoc autem utpote malo magiſtro nos quantocyus abducamus. S. Chryſoſt. hom. 11. in Matth.

TITULUS VIII.

S. PETRUS APOSTOLUS.

Columna. S. Petrus eſt primus Apoſtolorum, & magna columna veri tabernaculi. S. Greg. hom. 13. in Exod.

Cuſtos fidei. Ipſe eſt cuſtos fidei, petra Eccleſiæ, janitorque cœlorum - qui doctrinæ ſuæ reti concludit ad fidem hominum multitudinem. S. Chryſol. ſerm. 107.

Deus Pharaonis. In figura hujus (principatus Petri ſuper omnes) dictum eſt Moyſi: *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*. S. Bonav. ſ. 2. in Cath. S. Petri.

Fundamentum Eccleſiæ, Petrum Dominus nominavit. Et ideo dignè hoc fundamentum Eccleſia colit; ſuper quod Eccleſiaſtici ædificii altitudo conſurgit. Sanct. Auguſt. ſerm. 35. de Sanctis.

Gallus. Negans Chriſtum. Gallus cantavit; & nocte naufragus reſpiravit. Ventum invenit fidei liberalem, quouſque impelleret navem: ut in medio ſcopulorum portum quæreret lacrymarum. S. Aug. ſ. 121. de temp.

Murus Eccleſiæ. Petrus eſt cœlo ſplendidior. Ipſe, & Paulus, ſunt murus orbis terrarum. S. Chryſoſtom. de orando DEUM.

Patriarcha. Petrus Apoſtolus, non ſolùm Propheta, ſed ſummus Patriarcha, &c. S. Greg. l. 6. c. 3. in 1. Reg.

Petra. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c.* Matth. 16. Hæc petra Petrus eſt. S. Ambr. ſ. 11. de Sanct. Ibidem comparat S. Paulum vaſi, quod eſt ad ornamentum; non autem petræ; ſed tantùm Petrum comparat petræ, quæ eſt ad firmandum. Vide ibid. Petra dicitur: eò quòd primus nationibus fidei fundamenta poſuerit; & tamquam Saxum immobile totius operis Chriſtiani compagem, molemque, contineat. Petra ergo pro devotione Petrus dicitur; & petra pro virtute Dominus nuncupatur. S. Aug. ſ. 16. de Sanct.

Princeps Apoſtolorum, Ipſe Petrus in Ordine Apoſtolorum primus - Idem Petrus à petra, conſummatus beatus, Eccleſiæ figuram portans, Apoſtolatus principatum tenens. S. Auguſt. ſ. 13. de Verb. Domini. S. Petrus Apoſtolorum Princeps. S. Chryſoſt. hom. 60. ad Pop. Ex piſcatore fecit Dominus Apoſtolorum Principem. S. Aug. ſ. 28. de Sanctis.

TITULUS IX.

PERFECTIO.

Centeſimus numerus. Millenarius numerus pro ſumma perfectione, & plenitudine ponitur. Sicut per millenarium plenitudo perfectionis, ſic etiam per centenarium ſumma perfectio deſignatur. Sanct. Thom. in 8. Cant. Quinquagenarius numerus ſignificat pœnitentiam, centenarius perfectionem. Sanct. Hieronym. apud Sanct. Thom. ſup. 14. Matth. Perfectio in diligendo ſignatur per millenarium - perfectio in operando per centenarium. S. Thom. in 7. Apoc. Senarius ſignat minùs perfectos; ſexagenarius mediocriter perfectos; ſexcentenarius perfectiſſimos; qui & præcepta, & conſilia, perfectiſſimè ſervant. Centenarius magnam perfectionem ſignificat. S. Thom. in 13. Apoc.

Duodenarius. Hieronymus intelligit per duodecim alas (Iſ. 6.) miniſterium perfectionis; quod commendatur in duodenario. Sicut duodecim gemmæ in diademate Sacerdotis. Sanct. Thom. in 6. Iſ.

Mala. Cant. 2. Per flores, initia Sanctæ converſationis intelliguntur; per mala verò perfectio bonorum operum. Sanct. Thom. in 2. Cant.

Millenarius. Per millenarium ſignatur perfectio perſeverantiæ - per millenarium perfectio intimæ charitatis. S. Thom. in 14. Apoc.

Mons. Per fidem perficitur anima ad virtutes politicas. Et hoc eſt, ad radices montis aſcendere. Deinde per fidem proficit anima ad virtutes purgativas, quaſi ad medium montis. Deinde per fidem proficit anima ad virtutes purgati jam animi, quaſi ad ſupercilium montis. S. Bonav. Opuſc. lum. Eccl. ſerm. 1.

Sena-